

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

«ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ»

**Η ΣΧΕΣΗ ΜΑΘΗΤΗ - ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΣΕ ΤΑΞΗ ΩΔΕΙΟΥ ΜΕ
ΑΤΟΜΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΟ ΦΛΑΟΥΤΟ**

Νιωτάκη Χαρίκλεια

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Κοκκινομηλιώτη Ελένη

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου, ως μέρος των απαιτήσεων για την ολοκλήρωση του προπτυχιακού κύκλου σπουδών με Κατεύθυνση Μουσικής Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας της Μουσικής

Κέρκυρα, Ιούνιος 2023

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

«ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ»

**Η ΣΧΕΣΗ ΜΑΘΗΤΗ - ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΣΕ ΤΑΞΗ ΩΔΕΙΟΥ ΜΕ
ΑΤΟΜΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΟ ΦΛΑΟΥΤΟ**

Νιωτάκη Χαρίκλεια

Επιτροπή αξιολόγησης:

1. Κοκκινομηλιώτη Ελένη (επόπτρια)

2. Κούντουρας Μενέλαος – Δημήτριος

3. Μιχοπούλου Αικατερίνη

Κέρκυρα, Ιούνιος 2023

Τίτλος: Η σχέση μαθητή - καθηγητή σε τάξη ωδείου με ατομικό όργανο το φλάουτο.

© 2023 Νιωτάκη Χαρίκλεια

ALL RIGHTS RESERVED

Απαγορεύεται η δημοσίευση και η ολική ή μερική ή περιληπτική αναπαραγωγή ή αναδημοσίευση κατά παράφραση ή διασκευή του υλικού αυτής της έκδοσης και η με οποιοδήποτε τρόπο αναπαραγωγή (φωτοτυπία, ηλεκτρονική ή μηχανική αναπαραγωγή, καταγραφή σε ηλεκτρονικό σύστημα ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο), σύμφωνα με το νόμο 2121/93 και τους λοιπούς κανόνες Δικαίου περί Πνευματικής ιδιοκτησίας, χωρίς την έγγραφη άδεια του/της συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του/της συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος (Ν.5343/32 αρ.202 παρ.2).

Η σχέση μαθητή – καθηγητή σε τάξη ωδείου με ατομικό όργανο το φλάουτο.

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εστιάζει στη διερεύνηση της δυναμικής μεταξύ μαθητών και καθηγητών σε ένα περιβάλλον ωδείου, ειδικά στο πλαίσιο της διδασκαλίας και της εκμάθησης φλάουτου. Η μελέτη επικεντρώθηκε σε μαθητές φλάουτου ηλικίας 14 έως 18 ετών αλλά και στους δασκάλους τους με ειδίκευση επί του συγκεκριμένου μουσικού οργάνου. Η έρευνα προσπάθησε να διερευνήσει τη σχέση μαθητή – καθηγητή και τον ρόλο αυτής, τους παράγοντες που επηρέασαν τους μουσικούς να επιλέξουν το φλάουτο ως όργανο, ερευνώντας παράλληλα τις προοπτικές σχετικά με τις ιδιότητες που θεωρούνται σημαντικές σε έναν ιδανικό δάσκαλο φλάουτου καθώς και τις διδακτικές πρακτικές που χρησιμοποιούν. Η μελέτη διεξήχθη τον Μάρτιο και Απρίλιο του 2023 και περιλάμβανε ένα ερευνητικό δείγμα αποτελούμενο από 10 μαθητές και 5 καθηγητές φλάουτου από ωδεία σε 4 περιοχές της Ελλάδας, συγκεκριμένα σε 2 νησιά και 2 αστικές περιοχές. Για τη συλλογή των δεδομένων, πραγματοποιήθηκαν ημιδομημένες συνεντεύξεις χρησιμοποιώντας ένα σύνολο 27 ερωτήσεων. Η ανάλυση των δεδομένων της έρευνας έδωσε μια σειρά από ευρήματα σχετικά με τους τρόπους που μπορεί να επηρεάσει η σχέση μαθητή - καθηγητή τη διδασκαλία του φλάουτου. Κατά κύριο λόγο η σχέση αυτή φαίνεται να επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τον μαθητή. Παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην επιθυμία του για μάθημα, για μελέτη και διαμορφώνει το ενδιαφέρον του για το όργανο αλλά και για τη μουσική γενικότερα. Βασικός παράγοντας αυτής της σχέσης είναι τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του καθηγητή, τα οποία συμπεριλαμβάνουν κάποιες αρετές (ηρεμία, ενσυναίσθηση, κατανόηση, φαντασία, συνέπεια, ευγένεια κ.ά.) αλλά και τις εκτελεστικές του δυνατότητες πάνω στο φλάουτο, τις γνώσεις του στο αντικείμενο, τις διδακτικές του προσεγγίσεις και τον τρόπο που διαμορφώνει το μάθημα.

Λέξεις κλειδιά: σχέση μαθητή – καθηγητή, φλάουτο, ωδείο, μουσική

The student-teacher relationship in a conservatory class with the flute as an individual instrument

Abstract

This dissertation focuses on conducting research to explore the dynamics between students and teachers in a conservatory setting, specifically in the context of flute teaching and learning. The study focused on 14- to 18-year-old flute students as well as their teachers specializing in the particular musical instrument. The research sought to explore the student-teacher relationship and its role, the factors that influenced musicians to choose the flute as an instrument, while investigating perspectives on the qualities considered important in an ideal flute teacher as well as the teaching practices that they use. The study was conducted in March and April 2023 and included a research sample consisting of 10 students and 5 flute teachers from conservatories in 4 regions of Greece, specifically in 2 islands and 2 urban areas. To collect the data, interviews were conducted using a set of 27 questions. Analysis of the survey data yielded a number of findings about the ways in which the student-teacher relationship can affect flute teaching. Mainly, this relationship seems to influence the student to a great extent, it plays a very important role in his appetite for lessons, for study and shapes his interest in the instrument and music in general. A key factor in this relationship is the teacher's characteristics, which include some personal virtues (calmness, empathy, understanding, imagination, consistency, politeness, etc.) but also his executive abilities on the flute, his knowledge of the subject, his teaching approaches and the way he shapes the lesson.

Keywords: student-teacher relationship, flute, conservatory, music

I. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Δημογραφικά στοιχεία καθηγητών.....	29
Πίνακας 2: Δημογραφικά στοιχεία μαθητών.....	29

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο.....	10
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	10
Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΦΛΑΟΥΤΟΥ.....	11
1.1. Παράγοντες που συντελούν στην επιλογή ενός μουσικού οργάνου.....	11
1.2. Η επίδραση του οικογενειακού, εκπαιδευτικού και κοινωνικού περιβάλλοντος στην επιλογή μουσικού οργάνου.....	13
1.3. Η προσωπικότητα του ατόμου, τα φυσικά χαρακτηριστικά του οργάνου και η επίδραση τους στην επιλογή μουσικού οργάνου.....	15
Ο ΙΔΑΝΙΚΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ Η ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ.....	16
2.1. Η συσχέτιση των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας και της διδασκαλίας του καθηγητή με τη σχέση του με τους μαθητές.....	16
2.2. Το άγχος και ο ρόλος των καθηγητών στην αντιμετώπιση του.....	18
3. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥ – ΜΑΘΗΤΗ ΣΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ.....	20
4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΦΛΑΟΥΤΟΥ.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο.....	25
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	25
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	26
5.1. Μεθοδολογία.....	26
5.2. Το προφίλ των ερωτηθέντων.....	30
ΑΝΑΛΥΣΗ.....	31
6.1. Ανάλυση δεδομένων.....	31
6.1.1. Η επιλογή του μουσικού οργάνου.....	31
6.1.2. Η σχέση μαθητή - καθηγητή και ο ρόλος της στην πρόοδο της μαθησιακής διαδικασίας.....	33
6.1.3. Τα χαρακτηριστικά ενός ιδανικού δασκάλου φλάουτου και πώς επηρεάζουν τη σχέση μαθητή - καθηγητή.....	36
6.1.4. Η διαμόρφωση του μαθήματος μέσα από τεχνικές και διδακτικές προσεγγίσεις.....	39
6.1.5. Αντιμετώπιση του άγχους και διαχείριση της αποτυχίας.....	42
6.1.6. Τα κίνητρα των μαθητών και η όρεξη για μελέτη.....	44
6.2. Ευρήματα – Αποτελέσματα.....	46
6.3. Συζήτηση και Συμπεράσματα.....	48
6.4. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	49
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	50

Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία στοχεύει στη διερεύνηση της δυναμικής της σχέσης μαθητή-δασκάλου μέσα σε μια τάξη ωδείου, εστιάζοντας ειδικά στις τάξεις φλάουτου. Η σχέση μαθητή-δασκάλου είναι μια κρίσιμη πτυχή της μουσικής εκπαίδευσης, η οποία διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στη διαμόρφωση των μαθησιακών εμπειριών και των αποτελεσμάτων των μαθητών. Εμβαθύνοντας σε αυτό το πλαίσιο, επιδιώκεται μια βαθύτερη κατανόηση στον τρόπο που η σχέση αυτή επηρεάζει τη μάθηση των μαθητών και τη συνολική μουσική τους ανάπτυξη.

Το φλάουτο, γνωστό για τον μαγευτικό του τόνο και το ευέλικτο ρεπερτόριο του, προσελκύει μαθητές διαφόρων ηλικιών. (Williamon & Valentine, 2000). Ωστόσο, λίγες έρευνες έχουν διεξαχθεί σχετικά με τη συγκεκριμένη σχέση μεταξύ των σπουδαστών φλάουτου και των δασκάλων τους σε ένα περιβάλλον ωδείου. Η διερεύνηση αυτής της σχέσης είναι απαραίτητη, καθώς μπορεί να ρίξει φως στις αποτελεσματικές στρατηγικές διδασκαλίας, στα κίνητρα των μαθητών και στο συνολικό μαθησιακό περιβάλλον στα μαθήματα φλάουτου του ωδείου. Για την επίτευξη των ερευνητικών στόχων, η παρούσα μελέτη θα εξετάσει τα χαρακτηριστικά των μαθητών φλάουτου ηλικίας 14 έως 18 ετών και των καθηγητών τους. Επιπλέον, η έρευνα στοχεύει να αποκαλύψει τους παράγοντες που συμβάλλουν στην επιλογή του φλάουτου, να διερευνήσει τις αντιλήψεις και τις προσδοκίες των μαθητών και καθηγητών για έναν ιδανικό δάσκαλο φλάουτου, λαμβάνοντας υπόψη τις μοναδικές ανάγκες, τις φιλοδοξίες και τους στόχους τους. (Creech & Hallam, 2006).

Τα ερευνητικά ερωτήματα στα οποία βασίστηκε η παρούσα μελέτη ήταν τα εξής: αν και κατά πόσο η σχέση μαθητή - καθηγητή επηρεάζει την μελέτη, την επιθυμία και την πορεία του μαθητή στο φλάουτο και πως τα προσωπικά χαρακτηριστικά του καθηγητή και ο τρόπος που διαμορφώνει το μάθημα επηρεάζουν τη σχέση μαθητή - καθηγητή αλλά και τον ίδιο τον μαθητή.

Διερευνώντας τη σχέση μαθητή - δασκάλου σε μια τάξη φλάουτου ωδείου, αυτή η έρευνα στοχεύει να συμβάλει στο πεδίο της μουσικής εκπαίδευσης παρέχοντας πληροφορίες για διδακτικές πρακτικές, παράγοντες που επηρεάζουν τις επιλογές οργάνων των μαθητών και τις απόψεις τους για τις ιδιότητες ενός ιδανικού δασκάλου φλάουτου. Τελικά, αυτή η μελέτη προσπαθεί να βελτιώσει την κατανόησή μας για το πώς η σχέση μαθητή-δασκάλου

επηρεάζει το μουσικό ταξίδι των σπουδαστών φλάουτου μέσα από την παιδαγωγική και τη συνολική εμπειρία εκμάθησης μουσικής.

Τέλος, η διάρθρωση των κεφαλαίων έχει ως εξής: Το πρώτο κεφάλαιο αποτελείται από τέσσερις ενότητες. Συγκεκριμένα, στην πρώτη ενότητα γίνεται συζήτηση για τους παράγοντες που συντελούν στην επιλογή ενός μουσικού οργάνου. Στη δεύτερη ενότητα αναλύονται τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και της διδασκαλίας του καθηγητή και πως αυτά σχετίζονται με τη σχέση του με τους μαθητές. Η τρίτη ενότητα μελετά σε βάθος τη σημασία της σχέσης μαθητή - δασκάλου. Η τέταρτη ενότητα αναφέρεται σε κάποιες διδακτικές προσεγγίσεις του φλάουτου και σε τρόπους διαμόρφωσης του μαθήματος. Έπειτα, το δεύτερο κεφάλαιο, δηλαδή το ερευνητικό μέρος, χωρίζεται σε δύο ενότητες. Στην πρώτη ενότητα γίνεται αναφορά στη μεθοδολογία της έρευνας. Στη δεύτερη ενότητα γίνεται η ανάλυση των δεδομένων, όπου αναλύεται η κάθε θεματική ενότητα που έχει προκύψει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΦΛΑΟΥΤΟΥ

1.1. Παράγοντες που συντελούν στην επιλογή ενός μουσικού οργάνου

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή του μουσικού οργάνου έχουν εντοπιστεί από διάφορους ερευνητές (LeBlanc, 1982; Delzell & Leppla, 1992; Fortney et al., 1993; Bayley, 2000; Kuhlman, 2005). Συγκεκριμένα, ο Taylor διεξήγαγε σημαντική έρευνα το 2009, η οποία επικεντρώθηκε σε ένα δείγμα εκτελεστών φλάουτου και πίκολο, που συμμετείχαν σε μπάντες και ορχήστρες του Τέξας μεταξύ 2003 και 2007. Το μέγεθος του δείγματος αποτελούνταν από 343 φλαουτίστες, συμπεριλαμβανομένων 319 γυναικών και 24 ανδρών και 54 παικτών πίκολο, συμπεριλαμβανομένων 50 γυναικών και 4 ανδρών. Η έρευνα είχε ως στόχο να απαντήσει στο ερώτημα «Γιατί επιλέξατε το φλάουτο;». (Taylor, 2009). Το ήμισυ του δείγματος δήλωσε ότι τους έλκυε το φλάουτο πριν έχουν την ευκαιρία να επιλέξουν ένα όργανο για την τάξη μπάντας. Οι υπόλοιπες απαντήσεις χωρίστηκαν σε έξι κατηγορίες με το ηχόχρωμα του οργάνου να είναι ο πιο συχνά αναφερόμενος λόγος. Άλλοι λόγοι που φάνηκε να επηρεάζουν ήταν οι φίλοι οι οποίοι έπαιζαν φλάουτο, η φυσική εμφάνιση του οργάνου, η απλότητα του, η επιρροή από τη μουσική του δημοτικού σχολείου και του δασκάλου. Ο Taylor αναγνώρισε επίσης έναν συμμετέχοντα που επέλεξε το φλάουτο λόγω της τηλεοπτικής σειράς Sailor Moon, με την πεποίθηση ότι το να παίζει φλάουτο θα τον έκανε διάσημο. Αυτός ο συμμετέχων δήλωσε ότι φανταζόταν τους ανθρώπους να λένε, «είναι διάσημος, παίζει φλάουτο. Θέλω να κάνω αυτό που κάνει». (Taylor, 2009, σ. 52).

Η επιλογή λοιπόν, ενός μουσικού οργάνου επηρεάζεται από μια αλληλεπίδραση παραγόντων. Αυτοί οι παράγοντες μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε τρεις κύριες κατηγορίες, δηλαδή, το άτομο που παίζει το όργανο, το είδος της μουσικής που θα παιχτεί και το πλαίσιο στο οποίο θα παιχτεί το όργανο. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι άλλοι παράγοντες, όπως η καθοδήγηση και η υποστήριξη των δασκάλων, το οικογενειακό περιβάλλον και το κοινωνικό περιβάλλον παίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στην αποτελεσματικότητα και τα κίνητρα ενός ατόμου στην επιλογή του κατάλληλου οργάνου. (Delzell & Leppla, 1992, σ. 93).

Όπως προκύπτει από την έρευνα του Graham (2005) που πραγματοποιήθηκε σε 235 μουσικούς εντοπίστηκαν οκτώ παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή του οργάνου:

- Προσωπική προτίμηση: Τα παιδιά μπορεί να εκδηλώνουν μια φυσική κλίση προς ένα συγκεκριμένο μουσικό όργανο με βάση το προσωπικό τους γούστο και τις μουσικές προτιμήσεις τους.
- Ποιότητα ήχου και τόνου: Ο ήχος και ο τόνος που παράγονται από ένα όργανο μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την έλξη ενός παιδιού προς αυτό. Μερικά παιδιά μπορεί να προτιμούν τους μελωδικούς ήχους ορισμένων οργάνων έναντι άλλων.
- Φυσικά χαρακτηριστικά: Τα φυσικά χαρακτηριστικά ενός οργάνου, όπως το μέγεθος, το βάρος και η ευκολία χειρισμού, μπορούν να επηρεάσουν την απόφαση ενός παιδιού. Τα όργανα που είναι άνετα και διαχειρίσιμα σε σχέση με το μέγεθος του σώματός τους μπορεί να είναι πιο ελκυστικά.
- Οπτική ελκυστικότητα: Η οπτική αισθητική ενός οργάνου, συμπεριλαμβανομένου του σχήματος, του χρώματος και του σχεδίου του, μπορεί να διαδραματίσει ρόλο στο να τραβήξει την προσοχή ενός παιδιού και να επηρεάσει την επιλογή του.
- Επιρροή από συνομηλίκους: Οι αποφάσεις που λαμβάνονται από φίλους, συμμαθητές ή μουσικούς που θαυμάζουν μπορούν να επηρεάσουν τις επιλογές των παιδιών. Η πίεση των συνομηλίκων ή η επιθυμία να ταιριάζουν μπορεί να επηρεάσει τις προτιμήσεις των οργάνων τους.
- Οικογενειακή επιρροή: Το μουσικό υπόβαθρο της οικογένειας ενός παιδιού και τα όργανα που παίζουν τα μέλη της οικογένειας μπορεί να έχουν αντίκτυπο. Τα παιδιά μπορεί να έχουν την τάση να επιλέγουν ένα όργανο παρόμοιο με αυτό που παίζουν οι γονείς και τα αδέρφια τους ή και το αντίθετο.
- Διαθεσιμότητα και πρόσβαση: Η διαθεσιμότητα του οργάνου, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε μαθήματα και εγκαταστάσεις πρακτικής άσκησης, μπορεί να επηρεάσει την επιλογή του παιδιού. Οι περιορισμένοι πόροι ή οι υλικοτεχνικοί περιορισμοί μπορεί να οδηγήσουν τα παιδιά να επιλέξουν όργανα που είναι πιο εύκολα διαθέσιμα σε αυτά.
- Πρότυπα και μέσα ενημέρωσης: Η έκθεση σε μουσικούς, ερμηνευτές ή μουσικά είδη μέσω συναυλιών ή άλλων μέσων μπορεί να επηρεάσει την επιλογή του παιδιού. Παρατηρώντας καταξιωμένους μουσικούς να παίζουν ένα συγκεκριμένο όργανο μπορεί να τους εμπνεύσει να επιλέξουν το ίδιο.

1.2. Η επίδραση του οικογενειακού, εκπαιδευτικού και κοινωνικού περιβάλλοντος στην επιλογή μουσικού οργάνου

Μια θεμελιώδης μελέτη που ρίχνει φως στους παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή ενός ατόμου να ασχοληθεί με μουσικές δραστηριότητες και την επιλογή οργάνων είναι αυτή του MacKenzie (1991). Η μελέτη δείχνει ότι η πλειοψηφία των ατόμων που επιλέγουν να ακολουθήσουν μουσικές δραστηριότητες επηρεάζονται κυρίως από τους γονείς τους και την υποστήριξη που λαμβάνουν από τους καθηγητές τους. Στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, το οικογενειακό περιβάλλον παίζει σημαντικό ρόλο. Οι Fortney, Boyle & DeCarbo (1993) διεξήγαγαν μια έρευνα μέσω ερωτηματολογίων, η οποία αποκάλυψε τη σημαντική επιρροή που έχουν οι γονείς στην επιλογή ενός μουσικού οργάνου από τα παιδιά τους και την υποστήριξη που παρέχουν. Οι γονείς φαίνεται ότι μπορούν να διαμορφώσουν τη στάση και τα κίνητρα του παιδιού απέναντι στην εκμάθηση μουσικής. Όταν οι γονείς εκδηλώνουν ενθουσιασμό, υποστηρίζουν και ενθαρρύνουν τα παιδιά, τους δίνουν έμπνευση να εξερευνήσουν τα μουσικά όργανα. Παρέχοντας ευκαιρίες για έκθεση σε διαφορετικά μουσικά όργανα, συζητώντας τα μοναδικά χαρακτηριστικά τους και εμπλέκοντας τα παιδιά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, οι γονείς μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά τους να κάνουν συνειδητές επιλογές με βάση τα δικά τους ενδιαφέροντα και προτιμήσεις. Επιπλέον, οι γονείς που συμμετέχουν ενεργά στο μουσικό ταξίδι του παιδιού τους παρακολουθώντας παραστάσεις, δείχνοντας γνήσιο ενδιαφέρον και καλλιεργώντας ένα θετικό περιβάλλον για εξάσκηση και εξερεύνηση, τροφοδοτούν το ενδιαφέρον και το πάθος του παιδιού τους να μάθει ένα μουσικό όργανο. Τελικά, ο τρόπος με τον οποίο οι γονείς προσεγγίζουν αυτήν την επιρροή μπορεί να καλλιεργήσει μια δια βίου αγάπη για τη μουσική στα παιδιά τους και να συμβάλει στη συνολική τους μουσική ανάπτυξη. Πολλές φορές βέβαια φαίνεται πως οι γονείς επιλέγουν οι ίδιοι ένα μουσικό όργανο για το παιδί τους, με βάση τις δικές τους προτιμήσεις, καθώς τα παιδιά σε μικρές ηλικίες μπορεί να δυσκολεύονται να επιλέξουν. (MacKenzie, 1991) Αργότερα, καθώς τα παιδιά πλησιάζουν την προ-εφηβεία και την εφηβεία, τείνουν να αποχωρίζονται από το περιβάλλον του σπιτιού, οδηγώντας σε μείωση της γονικής επιρροής όσον αφορά την επιλογή του μουσικού οργάνου. Αντίθετα, η επιρροή των συνομηλίκων γίνεται πιο έντονη κατά τη διάρκεια αυτού του αναπτυξιακού σταδίου. Τα μεγαλύτερα αδέρφια φαίνεται να έχουν επίσης σημαντικό αντίκτυπο στην επιλογή του μουσικού οργάνου μεταξύ των μικρότερων αδερφών, καθώς τα τελευταία συχνά επιδιώκουν να διαφοροποιηθούν και να αναπτύξουν τις μοναδικές προσωπικότητές τους. Αυτή η τάση

μερικές φορές είναι ακόμη και μια αντίδραση στο μουσικό όργανο που παίζουν τα μεγαλύτερα αδέρφια (Davidson & Bortwick, 2002).

Σε διάφορες μελέτες διαφαίνεται ότι οι δάσκαλοι επίσης παίζουν καθοριστικό ρόλο στην επιλογή ενός μουσικού οργάνου από τους μαθητές (Fortney et al., 1993; Conway, 2000; Graham, 2005). Οι δάσκαλοι διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην καθοδήγηση και την επιρροή των παιδιών στην επιλογή ενός μουσικού οργάνου και ο τρόπος με τον οποίο προσεγγίζουν αυτήν την επιρροή μπορεί να διαμορφώσει το μουσικό ταξίδι ενός μαθητή. Ένας ικανός και παθιασμένος δάσκαλος μουσικής δημιουργεί ένα περιβάλλον που πυροδοτεί την περιέργεια και καλλιεργεί την αγάπη για τη μουσική. Εκθέτουν τους μαθητές σε μια ποικιλία οργάνων, παρουσιάζοντας τους μοναδικούς ήχους, τις τεχνικές εκτέλεσης και τα είδη τους. Παρέχοντας πρακτικές εμπειρίες και επιδείξεις, οι δάσκαλοι εμπνέουν τους μαθητές και τους επιτρέπουν να εξερευνήσουν διαφορετικά όργανα. Επιπλέον, οι δάσκαλοι ακούν προσεκτικά τις προτιμήσεις, τα ενδιαφέροντα και τις φιλοδοξίες των μαθητών, αφιερώνοντας χρόνο για να κατανοήσουν τις δυνατότητες και τις προτιμήσεις του καθένα (Fortney et al., 1993). Με τις γνώσεις που έχουν προσφέρουν καθοδήγηση και συστάσεις, αναδεικνύοντας όργανα που ταιριάζουν με τους μουσικούς στόχους των μαθητών. Προσφέροντας συνεχή υποστήριξη, ενθάρρυνση και καθοδήγηση, οι δάσκαλοι εμπνέουν τους μαθητές, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να κάνουν μια τεκμηριωμένη επιλογή μουσικού οργάνου. Μέσω της θετικής και ενθαρρυντικής προσέγγισής τους, οι δάσκαλοι όχι μόνο επηρεάζουν την επιλογή οργάνων, αλλά καλλιεργούν επίσης μια δια βίου εκτίμηση για τη μουσική στους μαθητές τους (Conway, 2000).

1.3. Η προσωπικότητα του ατόμου, τα φυσικά χαρακτηριστικά του οργάνου και η επίδραση τους στην επιλογή μουσικού οργάνου

Η μελέτη του Hyden το 1980 αποκάλυψε μια συσχέτιση μεταξύ της επιλογής ενός οργάνου και των προσωπικών χαρακτηριστικών του ατόμου (Hyden, 1980; Delzell & Leppla, 1992). Αυτό το εύρημα έχει επίσης υποστηριχθεί από το έργο του Kemp, το οποίο υποδηλώνει ότι τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας επηρεάζουν την επιλογή του μουσικού οργάνου. Οι ατομικές διαφορές προσωπικότητας μπορούν να εντοπιστούν μέσα στην οικογένεια των οργάνων (δηλαδή, ξύλινα πνευστά, χάλκινα, κρουστά και έγχορδα) και μέσα στο ίδιο το συγκεκριμένο όργανο (Kemp, 1996, Graham, 2005). Αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται πιθανώς με την αυστηρότητα της μελέτης του οργάνου, τον τύπο της μουσικής που τυπικά παίζεται στο όργανο μέσα σε ένα συγκρότημα ή ορχήστρα και τις σωματικές (Hallam et al., 2008) και ακουστικές ικανότητες που απαιτούνται για την εκτέλεση ενός συγκεκριμένου οργάνου (Graham, 2005).

Η επίδραση της ποιότητας του ήχου και της χροιάς στην επιλογή ενός μουσικού οργάνου είναι ζωτικής σημασίας για τους μουσικούς και τους λάτρεις. Η ποιότητα ήχου αναφέρεται στα συνολικά ηχητικά χαρακτηριστικά ενός οργάνου. Σε αντίθεση με τις προσωπικές επιρροές, οι μαθητές ανέφεραν επίσης τα φυσικά χαρακτηριστικά του οργάνου ως σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει την επιλογή τους (Kuhlman, 2005). Οι Flower (1986) και Gordon (1984), βρήκαν ότι ο πιο συνηθισμένος λόγος για την επιλογή ενός οργάνου ήταν η ποιότητα του ήχου του, ακολουθούμενη από τα φυσικά χαρακτηριστικά του οργάνου (Flower, 1986; Gordon, 1984; Delzell & Leppla, 1992). Σύμφωνα με τους Hallam, Rogers & Creech (2008), η φύση του ίδιου του οργάνου έχει αντίκτυπο στην επιλογή του. Τα φυσικά χαρακτηριστικά των οργάνων που θεωρείται ότι έχουν μεγαλύτερη επίδραση στις επιλογές των μαθητών περιλαμβάνουν τον ήχο τους (Delzell & Leppla, 1992; Fortney et al., 1993; O'Neil & Boulton, 1996; Conway, 2000; Walker, 2004; Kuhlman, 2005; Crowe, 2010), το μέγεθος τους (Fortney et al., 1993; Conway, 2000; Kuhlman, 2005; Hallam et al., 2008; Crowe, 2010), την εμφάνιση και το σχήμα (Hallam et al., 2008). Άλλα χαρακτηριστικά που επηρεάζουν την επιλογή οργάνων περιλαμβάνουν τον τόνο, τον όγκο και τον πιθανό ρόλο του οργάνου σε μια μπάντα ή ορχήστρα (Conway, 2000; Hallam et al., 2008).

Ο ΙΔΑΝΙΚΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ Η ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

2.1. Η συσχέτιση των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας και της διδασκαλίας του καθηγητή με τη σχέση του με τους μαθητές

Οι Grant και Drafall (1991) υποστηρίζουν ότι οι δάσκαλοι διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην ποιότητα της διδασκαλίας και της μάθησης. Οι διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης είναι πολύπλοκες και πολυδιάστατες. Η μάθηση περιλαμβάνει μια αλλαγή στη συμπεριφορά, η οποία μπορεί να παρατηρηθεί άμεσα ή έμμεσα. Η διδασκαλία, από την άλλη πλευρά, αναφέρεται σε κάθε σκόπιμη παρέμβαση που αποσκοπεί στη μετάδοση γνώσης. Ωστόσο, η διδασκαλία είναι μια πολύπλοκη διαδικασία που περιλαμβάνει πολλές αλληλεπιδρούσες μεταβλητές όπως το μαθητή, το σχολείο, τη σύνθεση της τάξης και τα χαρακτηριστικά του δασκάλου. Αυτές οι μεταβλητές αλληλεπιδρούν συνεχώς για να επηρεάσουν τη διδακτική διαδικασία. Οι μελετητές στον τομέα της μουσικής εκπαίδευσης προσπάθησαν να ορίσουν έννοιες όπως ο «επιτυχημένος δάσκαλος», ο «καλός δάσκαλος» και ο «αποτελεσματικός δάσκαλος» για να κατανοήσουν τα χαρακτηριστικά που συμβάλλουν σε επιτυχημένα διδακτικά αποτελέσματα (Grant & Drafall, 1991).

Όπως σημειώνει ο Troman (1996), ο ορισμός του «καλού δασκάλου» δεν είναι σταθερός και μπορεί να εξελιχθεί με την πάροδο του χρόνου. Ωστόσο, στην Αγγλία, ο «καλός δάσκαλος» συχνά ορίζεται ως προς τις δεξιότητές του, τόσο τεχνικές όσο και διευθυντικές. Ο Hare (1993) προσδιόρισε συγκεκριμένες αρετές και ιδιότητες που πίστευε ότι ήταν απαραίτητο να έχουν οι καλοί δάσκαλοι, όπως: ταπεινοφροσύνη, θάρρος, ηρεμία, υπομονή, ευγένεια, κατανόηση, αμεροληψία, ανοιχτό μυαλό, ενσυναίσθηση, ενθουσιασμό, κρίση και φαντασία. Αυτές οι ιδιότητες θεωρούνται θεμελιώδεις ανθρώπινες αριστεύσεις και κριτήρια συμπεριφοράς για τον ορισμό ενός «καλού δασκάλου» (Leung & Wong, 2005). Οι Brophy και Good (1986) υποστήριξαν ότι ο καθορισμός της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών είναι ένα σύνθετο ζήτημα. Τόνισαν ότι η σύνδεση της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών αποκλειστικά με τις βαθμολογίες των τεστ των μαθητών, όπως γίνεται συνήθως είναι μια λανθασμένη προσέγγιση. Οι Goe, Bell και Little (2008) υποστήριξαν ότι η αποτελεσματικότητα των δασκάλων, υπό περιορισμένη έννοια, αναφέρεται στην ικανότητα του δασκάλου να ενισχύει τη μάθηση των μαθητών, όπως μετράται από τα επιτεύγματα των μαθητών τους.

Η αποτελεσματικότητα ενός δασκάλου όμως δεν εξαρτάται μόνο από τις βαθμολογίες των μαθητών, αλλά και από τη συμβολή τους στην κοινωνικοποίηση και στην προσωπική ανάπτυξη αυτών (Brophy & Good, 1986; Grant & Drafall, 1991). Ο καθορισμός της αποτελεσματικής διδασκαλίας της μουσικής έχει επίσης αποδειχθεί πρόκληση, με ποικίλους ισχυρισμούς από διαφορετικούς ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των μαθητών, των διευθυντών, των επιβλεπόντων μουσικής, των γονέων, των μουσικοπαιδαγωγών και των ερευνητών (Brand, 1985). Ως εκ τούτου, ο ορισμός της αποτελεσματικής διδασκαλίας στη μουσική εκπαίδευση πρέπει να είναι πολύπλευρος και να περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα παραγόντων πέρα από τις βαθμολογίες ή τις διοικητικές αξιολογήσεις.

Η μελέτη που διεξήχθη από τους Goe, Bell & Little (2008) προσφέρει έναν ολοκληρωμένο ορισμό της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών που περιλαμβάνει πέντε διακριτά σημεία, που καθορίζονται μέσω αυστηρών ερευνητικών δεδομένων, πολιτικών και προτύπων που σχετίζονται με την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών. Το πρώτο σημείο τονίζει τη σημασία των αποτελεσματικών εκπαιδευτικών να έχουν υψηλές προσδοκίες για όλους τους μαθητές τους και την ικανότητά τους να παρέχουν την απαραίτητη υποστήριξη για να διευκολύνουν τη μάθηση των μαθητών. Το δεύτερο σημείο τονίζει τον ρόλο των αποτελεσματικών δασκάλων στην προώθηση θετικών ακαδημαϊκών, συμπεριφορικών και κοινωνικών αποτελεσμάτων των μαθητών, με τακτική παρακολούθηση και συνεργατική συμπεριφορά. Το τρίτο σημείο τονίζει τη σημασία των αποτελεσματικών δασκάλων που χρησιμοποιούν διαφορετικούς πόρους για να σχεδιάσουν και να δημιουργήσουν ελκυστικές μαθησιακές εμπειρίες, να παρακολουθούν συστηματικά την πρόοδο των μαθητών, να προσαρμόζουν τις οδηγίες όπως χρειάζεται και να αξιολογούν τη μάθηση χρησιμοποιώντας πολλαπλές πηγές αποδεικτικών στοιχείων. Το τέταρτο σημείο υπογραμμίζει το ρόλο των αποτελεσματικών εκπαιδευτικών στην προώθηση της ανάπτυξης διαφορετικών αξιών και αρετών στην προσωπικότητα των μαθητών. Τέλος, το πέμπτο σημείο τονίζει τη σημασία του να αναλαμβάνουν ρίσκα οι εκπαιδευτικοί, καθώς η αποτελεσματική διδασκαλία συχνά περιλαμβάνει προκλητικές και καινοτόμες πρακτικές που μπορεί να ενέχουν υψηλό κίνδυνο αποτυχίας (Goe et al., 2008, σ.8).

Στο "Early Flute Pedagogy: The Utilization of Alternative Types of Flutes For Young Children" (2012), ο Erin J. Murphy εξετάζει τα βασικά χαρακτηριστικά ενός ιδανικού δασκάλου φλάουτου που ειδικεύεται στην εργασία με παιδιά. Ουσιαστικά, τονίζει τη σημασία της κατοχής της υπομονής, της ενσυναίσθησης και της ικανότητας να καλλιεργεί

ένα θετικό μαθησιακό περιβάλλον. Επιπλέον, ο ιδανικός δάσκαλος φλάουτου θα πρέπει να έχει γερές βάσεις στην παιδαγωγική και βαθιά κατανόηση της μαθησιακής διαδικασίας των παιδιών. Ο Murphy προτείνει ότι ο ιδανικός δάσκαλος φλάουτου θα πρέπει να έχει εκτενή εμπειρία στην εργασία με διάφορους τύπους φλάουτων, όπως πλαστικά και μεταλλικά φλάουτα, για να διασφαλίσει ότι ο μαθητής έχει πρόσβαση σε ένα κατάλληλο όργανο που είναι ασφαλές και άνετο στο παίξιμο. Ο δάσκαλος πρέπει επίσης να είναι ικανός σε εναλλακτικούς δακτυλισμούς και άλλες τεχνικές που είναι απαραίτητες για τα παιδιά ώστε να παράγουν έναν σταθερό και καθαρό ήχο. Επιπλέον, ο Murphy τονίζει τη σημασία της χρήσης μιας αναπτυξιακά κατάλληλης προσέγγισης στην εκπαίδευση φλάουτου που λαμβάνει υπόψη τις σωματικές και γνωστικές ικανότητες των παιδιών. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να περιλαμβάνει την ενσωμάτωση ελκυστικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένων παιχνιδιών και τραγουδιών, για να διατηρεί το κίνητρο και το ενδιαφέρον του μαθητή. Συνολικά, ο Murphy τονίζει ότι ο ιδανικός δάσκαλος φλάουτου για παιδιά θα πρέπει να έχει έναν συνδυασμό γνώσης και κατανόησης και να μπορεί να προσαρμόζει τις μεθόδους διδασκαλίας του ώστε να ανταποκρίνεται στις μοναδικές απαιτήσεις κάθε μαθητή.

2.2. Το άγχος και ο ρόλος των καθηγητών στην αντιμετώπιση του

Όσο αναφορά το άγχος των επιδόσεων και των εξετάσεων είναι μια κοινή ανησυχία μεταξύ των μαθητών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σπουδάζουν μουσική. Οι δάσκαλοι διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στον τρόπο που βοηθούν τους μαθητές να ξεπεράσουν αυτό το άγχος. Χρησιμοποιούν διάφορες στρατηγικές για να δημιουργήσουν ένα υποστηρικτικό και ενθαρρυντικό περιβάλλον. Πρώτον, οι δάσκαλοι καλλιεργούν μια θετική και μη επικριτική ατμόσφαιρα, τονίζοντας ότι τα λάθη αποτελούν φυσικό μέρος της μαθησιακής διαδικασίας. Καλλιεργώντας έναν ασφαλή χώρο, οι μαθητές νιώθουν πιο άνετα να ρισκάρουν και να εξερευνούν τις μουσικές τους ικανότητες χωρίς να φοβούνται την κριτική. (Miksza & Tan, 2015)

Δεύτερον, οι δάσκαλοι συχνά ενσωματώνουν ευκαιρίες απόδοσης σε όλο το μαθησιακό ταξίδι, εκθέτοντας σταδιακά τους μαθητές στη δημόσια εκτέλεση του οργάνου. Αυτή η σταδιακή έκθεση βοηθά τους μαθητές να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και

εξοικείωση με τις παραστάσεις σε κοινό. Οι δάσκαλοι μπορούν να οργανώσουν μικρά ρεσιτάλ ή παραστάσεις συνόλων όπου οι μαθητές μπορούν να επιδείξουν την πρόοδό τους σε ένα υποστηρικτικό και φιλικό περιβάλλον. Παρέχοντας τέτοιες πλατφόρμες, οι δάσκαλοι βοηθούν τους μαθητές να εξοικειωθούν περισσότερο με την εμπειρία απόδοσης και να μειώσουν το άγχος που σχετίζεται με τη δημόσια παρουσίαση. (Papageorgi & Creech, 2013)

Ακόμα, οι δάσκαλοι χρησιμοποιούν συγκεκριμένες τεχνικές για να αντιμετωπίσουν το άγχος της απόδοσης. Συχνά περιλαμβάνουν τη διδασκαλία ασκήσεων χαλάρωσης και αναπνοής για να βοηθήσουν τους μαθητές να διαχειριστούν το άγχος κατά τη διάρκεια των παραστάσεων. Μπορούν επίσης να παρέχουν στρατηγικές για νοητική προετοιμασία, όπως τεχνικές οπτικοποίησης ή θετική αυτοομιλία, που μπορούν να ενισχύσουν την αυτοπεποίθηση και να ανακουφίσουν το άγχος. Οι δάσκαλοι μπορεί να ενθαρρύνουν τους μαθητές να επικεντρωθούν στην απόλαυση και τις εκφραστικές πτυχές της δημιουργίας μουσικής και όχι αποκλειστικά στην τεχνική τελειότητα, μετατοπίζοντας την εστίαση στην εμπειρία και όχι στο αποτέλεσμα. (Miksza & Tan, 2015)

Τελικά, οι δάσκαλοι φαίνεται να διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στο να βοηθήσουν τα παιδιά με το άγχος των εξετάσεων και των παραστάσεων, δημιουργώντας ένα υποστηρικτικό περιβάλλον, προσφέροντας ευκαιρίες απόδοσης και εξοπλίζοντας τους μαθητές με στρατηγικές αντιμετώπισης. Μέσω της καθοδήγησης και της κατανόησής τους, οι δάσκαλοι ενδυναμώνουν τους μαθητές να αναπτύξουν ανθεκτικότητα, αυτοπεποίθηση και θετική νοοτροπία, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν αυτές τις καταστάσεις με μεγαλύτερη ευκολία και απόλαυση.

3. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥ – ΜΑΘΗΤΗ ΣΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ

Στο πλαίσιο της εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου, η παιδαγωγική προσέγγιση είναι τυπικά ατομική, οδηγώντας σε έναν δυνητικά κρίσιμο ρόλο της σχέσης δασκάλου-μαθητή στη μαθησιακή διαδικασία, ξεπερνώντας άλλους γνωστικούς παράγοντες. Έρευνες έχουν δείξει ότι πολλοί νέοι μουσικοί αποδίδουν το ενδιαφέρον και την όρεξη τους για τη μουσική, την εξάσκηση πάνω στο όργανο, και την ανάπτυξη δεξιοτήτων στη θετική σχέση με τον δάσκαλό τους. Επιπλέον, η αντίληψη των παιδιών για τα χαρακτηριστικά του δασκάλου τους μπορεί να διαδραματίσει ζωτικό ρόλο στη διατήρηση του ενδιαφέροντός τους για τη μουσική με την πάροδο του χρόνου (Davidson et al., 1998; Howe & Sloboda, 1991).

Οι Davidson, Moore, Sloboda και Howe (1998) διεξήγαγαν μια μελέτη που διερεύνει τη σχέση μεταξύ των προσωπικών και επαγγελματικών ιδιοτήτων των δασκάλων μουσικής και της μουσικής ανάπτυξης των μαθητών τους. Στη μελέτη συμμετείχε ένα δείγμα μαθητών το οποίο βαθμολόγησε τόσο τους πρώτους όσο και τους σημερινούς καθηγητές μουσικής. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μαθητές που επέδειξαν μεγαλύτερη επιτυχία στη μουσική τους ανάπτυξη έτειναν να βαθμολογούν τον πρώτο τους δάσκαλο μουσικής υψηλότερα σε προσωπικές τους ιδιότητες όπως η φιλικότητα, η ομιλία, η ηρεμία και η ενθάρρυνση. Ωστόσο, στα τελευταία στάδια της μουσικής τους εκπαίδευσης, αυτοί οι ίδιοι μαθητές βαθμολόγησαν τον τρέχοντα καθηγητή μουσικής τους υψηλότερα σε επαγγελματικές ιδιότητες που σχετίζονται με τη μουσική. Αυτά τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι κατά τα πρώτα στάδια της μουσικής εκπαίδευσης, τα προσωπικά χαρακτηριστικά ενός δασκάλου είναι πιο σημαντικά για τη διευκόλυνση της μουσικής ανάπτυξης, ενώ σε πιο προχωρημένα στάδια μάθησης, οι επαγγελματικές δεξιότητες και οι ικανότητες ενός δασκάλου ως ερμηνευτή γίνονται όλο και πιο σημαντικές για την προώθηση της μουσικής επάρκειας.

Αντίστοιχα σε μια μελέτη των Andrea Creech και Susan Hallam που δημοσιεύτηκε στο *Psychology of Music* το 2011, έλαβε χώρα μια μετα-ανάλυση 55 μελετών στις οποίες συμμετείχαν πάνω από 13.000 συμμετέχοντες για να εξετάσει τον αντίκτυπο της αλληλεπίδρασης δασκάλου-μαθητή, της αλληλεπίδρασης συνομηλίκων και της εμπλοκής των γονέων. Τα ευρήματα της μετα-ανάλυσης αποκάλυψαν ότι η θετική διαπροσωπική αλληλεπίδραση μαθητή και καθηγητή παίζει σημαντικό ρόλο στα μουσικά επιτεύγματα, τα κίνητρα και τις στάσεις απέναντι στη μουσική για μαθητές σχολικής ηλικίας. Η δύναμη του

άρθρου έγκειται στη χρήση της μετα-ανάλυσης, η οποία επέτρεψε στους συγγραφείς να βγάλουν συμπεράσματα από ένα μεγάλο σύνολο ερευνών. Τονίζει τη σημασία της καλλιέργειας θετικών σχέσεων μεταξύ δασκάλων, συνομηλίκων και γονέων για την υποστήριξη της μουσικής ανάπτυξης των μαθητών.

Επιπλέον μια μελέτη των Andrea Creech, Donald A. Hodges και Susan Hallam το 2021, διερευνά πώς οι αλληλεπιδράσεις δασκάλου-μαθητή στα μαθήματα μουσικής μπορούν να βοηθήσουν στην αυτορρύθμιση των μαθητών. Η μελέτη χρησιμοποιεί τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά δεδομένα από 27 μαθήματα μουσικής με 14 δασκάλους και 33 μαθητές. Μέσω βιντεοπαρατηρήσεων, συνεντεύξεων με δασκάλους και μαθητές και ερευνών που ολοκληρώθηκαν από μαθητές, η μελέτη διαπίστωσε ότι οι θετικές αλληλεπιδράσεις δασκάλου-μαθητή μπορούν να ενισχύσουν την αυτορρύθμιση των μαθητών, η οποία αναφέρεται σε μια συνεργατική διαδικασία μέσω της οποίας δάσκαλοι και μαθητές συνεργάζονται για τη ρύθμιση της μαθησιακής διαδικασίας. Η έρευνα δείχνει ότι οι δάσκαλοι που παρείχαν υποστήριξη για την αυτονομία των μαθητών τους ήταν πιο πιθανό να έχουν μαθητές που επέδειξαν υψηλά επίπεδα αυτορρύθμισης και εμπλοκής στη μαθησιακή διαδικασία, οδηγώντας σε μουσικά επιτεύγματα. Η προσέγγιση μεικτών μεθόδων της μελέτης επιτρέπει εις βάθος γνώσεις σχετικά με τις αλληλεπιδράσεις δασκάλου-μαθητή στα μαθήματα μουσικής.

Ταυτόχρονα όμως σημαντικό ρόλο παίζει και ο τρόπος με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν την όλη διαδικασία. Όπως φαίνεται στην μελέτη που διεξήχθη από τους Veldman, Jan van Tartwijk, Mieke Brekelmans και Theo Wubbels (2013), η σύνδεση μεταξύ της εργασιακής ικανοποίησης και των σχέσεων δασκάλου-μαθητή σε διάφορα στάδια της καριέρας ενός δασκάλου αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα. Οι συγγραφείς χρησιμοποίησαν μια ποιοτική προσέγγιση μελέτης περίπτωσης και συνέλεξαν δεδομένα από τέσσερις δασκάλους σε διάφορα στάδια σταδιοδρομίας. Η έρευνα διαπίστωσε ότι η εργασιακή ικανοποίηση και οι σχέσεις δασκάλου-μαθητή είναι αλληλεξαρτώμενες και αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου καθώς οι δάσκαλοι προχωρούν στην καριέρα τους. Οι επιπτώσεις της μελέτης για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και την επαγγελματική ανάπτυξη τονίζονται, με τους συγγραφείς να υποστηρίζουν ότι η κατανόηση της περίπλοκης σχέσης μεταξύ της εργασιακής ικανοποίησης και των σχέσεων δασκάλου-μαθητή είναι ζωτικής σημασίας για την υποστήριξη της αποτελεσματικής διδακτικής πρακτικής και της ευημερίας των εκπαιδευτικών. Συμπερασματικά, αυτή η μελέτη προσφέρει σημαντικές πληροφορίες για τις εμπειρίες των εκπαιδευτικών σε διαφορετικά στάδια σταδιοδρομίας,

τονίζοντας τη σημασία της εξέτασης της αλληλεπίδρασης μεταξύ εργασιακής ικανοποίησης και σχέσεων δασκάλου-μαθητή για την προώθηση αποτελεσματικών διδακτικών πρακτικών.

Σε μια μελέτη των Peter Gouzouasis & Diana Ihnatovych (2017), συναντάται μια διαφορετική σκοπιά του ζητήματος. Οι συγγραφείς, μοιράζονται τις προσωπικές τους εμπειρίες ως δάσκαλος μουσικής και πρώην μαθητής μουσικής, αντίστοιχα. Το άρθρο είναι γραμμένο με τη μορφή αυτοεθνογραφίας, που σημαίνει ότι είναι μια αυτο-αντανakλαστική περιγραφή της σχέσης τους ως δάσκαλος και μαθητής, συμπεριλαμβανομένων στιγμών σύγκρουσης και ασυμφωνίας. Οι συγγραφείς ασκούν κριτική στην παραδοσιακή ιεραρχική δομή εξουσίας στη μουσική εκπαίδευση, στην οποία ο δάσκαλος κατέχει μεγαλύτερη εξουσία από τον μαθητή και προτείνει μια στροφή προς μια πιο συνεργατική και διαλογική προσέγγιση στη μουσική εκπαίδευση. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να ενισχύσει μια πιο θετική και υποστηρικτική σχέση μεταξύ δασκάλου και μαθητή, οδηγώντας σε καλύτερα αποτελέσματα για τον μαθητή όσον αφορά τα μουσικά επιτεύγματα, την όρεξη του για μελέτη και την προσωπική ανάπτυξη.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΦΛΑΟΥΤΟΥ

Στη μελέτη της με τίτλο «Teaching the Piccolo: A Survey of Selected College Flute Teachers», η Emily G. Orr, (2005), εξετάζει τις διδακτικές στρατηγικές που χρησιμοποίησαν 26 καθηγητές φλάουτου κολεγίων στις ΗΠΑ για να διδάξουν το πίκολο. Η μελέτη παρέχει σημαντικές πληροφορίες για τις παιδαγωγικές πρακτικές που χρησιμοποιούνται για τη διδασκαλία αυτού του πολύπλοκου οργάνου και τονίζει κοινές προσεγγίσεις που χρησιμοποιούνται από έμπειρους δασκάλους πίκολο. Η έρευνα διαπίστωσε ότι οι ερωτηθέντες δάσκαλοι έδωσαν έμφαση στην καθημερινή εξάσκηση, ιδιαίτερα στις ασκήσεις με μεγάλες νότες, ως βασική τεχνική για την εκτέλεση του πίκολο, και συνιστούσαν εξάσκηση πάνω στις κλίμακες, αρπέντζιο και ασκήσεις σε τρίτες για να ενισχύσουν την δεξιοτεχνία και τον έλεγχο των δακτύλων. Επιπλέον, προτάθηκαν ομαδικά και σόλο ρεπερτόριο για τη διδασκαλία τεχνικών ειδικών για το πίκολο, όπως το να παίζεις ψηλές νότες με καθαρό ήχο και τονισμό. Ένα άλλο σημαντικό εύρημα ήταν η έμφαση στη σωστή στάση του σώματος και στις τεχνικές αναπνοής, με όλους σχεδόν τους ερωτηθέντες δασκάλους να προτείνουν προσαρμογές στην άρθρωση ή στη θέση των χειλιών για να παράγουν την επιθυμητή ποιότητα ήχου. Οι στρατηγικές διδασκαλίας που χρησιμοποιήθηκαν από τους ερωτηθέντες εκπαιδευτικούς περιελάμβαναν μοντελοποίηση, επίδειξη, προφορικές οδηγίες και οπτικά βοηθήματα, με πολλούς να προτείνουν την καταγραφή και την ακρόαση των παραστάσεων των μαθητών για τον εντοπισμό πραγμάτων προς βελτίωση. Η μελέτη υπογραμμίζει τη σημασία της καθημερινής πρακτικής, των συγκεκριμένων τεχνικών και ασκήσεων και την εστίαση στη στάση του σώματος, την αναπνοή και την εμφύσηση για αποτελεσματική διδασκαλία του πίκολο. Τα ευρήματα της έρευνας παρέχουν πολύτιμες γνώσεις για τις παιδαγωγικές πρακτικές που χρησιμοποιούνται από έμπειρους δασκάλους πίκολο και μπορούν να είναι χρήσιμα για τους δασκάλους που επιδιώκουν να βελτιώσουν τις διδακτικές τους στρατηγικές για αυτό το απαιτητικό εργαλείο.

Στο «Contemporary Approaches to Flute Teaching», η Rositsa Boyadjieva-Valeva (2019), εξετάζει την ενσωμάτωση νέων και καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας στη διδασκαλία του φλάουτου. Το άρθρο εμβαθύνει στις προκλήσεις και τα οφέλη της ενσωμάτωσης της τεχνολογίας στη διδακτική διαδικασία, η οποία περιλαμβάνει διαδραστικούς διαδικτυακούς πόρους, εικονικά masterclasses και εγγραφές βίντεο, για τη βελτίωση της μαθησιακής εμπειρίας. Επιπλέον, η Boyadjieva-Valeva υπογραμμίζει τη

σημασία μιας ευέλικτης και εξατομικευμένης προσέγγισης διδασκαλίας που λαμβάνει υπόψη τις μοναδικές ανάγκες και στόχους κάθε μαθητή. Επιπρόσθετα, το άρθρο υπογραμμίζει τη χρήση νέου διδακτικού υλικού, όπως το σύγχρονο ρεπερτόριο, την παγκόσμια μουσική και τις διεπιστημονικές συνεργασίες με άλλες τέχνες, για τη δημιουργία μιας πιο ποικίλης και συναρπαστικής μαθησιακής εμπειρίας για τους μαθητές. Η Boyadjieva-Valeva, (2019), τονίζει τη σημασία της συμμετοχής του αυτοσχεδιασμού, της σύνθεσης και άλλων δημιουργικών δραστηριοτήτων στη διδασκαλία του φλάουτου, καθώς και της παροχής πλατφορμών για τους μαθητές για να παίξουν σε διάφορα περιβάλλοντα, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων προσέγγισης της κοινότητας και διεπιστημονικών έργων. Το άρθρο τελικά τονίζει την ανάγκη οι δάσκαλοι φλάουτου να προσαρμόσουν και να καινοτομήσουν τις διδακτικές τους τεχνικές για να ανταποκριθούν στις εξελισσόμενες προσδοκίες και απαιτήσεις των σύγχρονων μαθητών, διατηρώντας παράλληλα ισχυρά θεμέλια στην παραδοσιακή παιδαγωγική του φλάουτου.

Το "The Flute Method" του Trevor Wye (2014), είναι μία μέθοδο εκμάθησης του οργάνου που στοχεύει στην ενίσχυση της τεχνικής επάρκειας και της μουσικότητας. Με οδηγίες βήμα προς βήμα και ασκήσεις που σταδιακά αυξάνουν τη δυσκολία τους, οι μαθητές μπορούν να προοδεύουν με τον δικό τους ρυθμό, εστιάζοντας στην ακρίβεια, στην ταχύτητα και στην επιδεξιότητα στις κινήσεις των δακτύλων. Μια άλλη εξέχουσα μέθοδος διδασκαλίας που τονίζεται στη «Μέθοδο του φλάουτου» είναι η εξερεύνηση του εκφραστικού παιχνιδιού και της μουσικής ερμηνείας. Ο Wye ενθαρρύνει τους μαθητές να εμβαθύνουν στις λεπτές αποχρώσεις των φράσεων, της δυναμικής και του τονικού ύψους. Προσφέρει καθοδήγηση σχετικά με τον έλεγχο της αναπνοής, το vibrato κ.ά. βοηθώντας τους μαθητές να μεταφέρουν αποτελεσματικά συναισθήματα και μουσικές ιδέες. Με την ενσωμάτωση ενός μείγματος ασκήσεων, σπουδών και επιλογών ρεπερτορίου, ο Wye δίνει μεγάλη έμφαση στη μουσικότητα, ενθαρρύνοντας τους μαθητές να καλλιεργήσουν τη μοναδική τους μουσική φωνή στο φλάουτο. Μέσω αυτών των μεθόδων, οι μαθητές όχι μόνο αναπτύσσουν την τεχνική ικανότητα, αλλά αποκτούν επίσης τις δεξιότητες και την τέχνη για να εκφραστούν πλήρως μέσα από το φλάουτο τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1. Μεθοδολογία

Στη συγκεκριμένη μελέτη ερευνάται το φαινόμενο της επιρροής που μπορεί να έχει η σχέση ανάμεσα σε καθηγητή και μαθητή στη διδασκαλία και την εκμάθηση ενός μουσικού οργάνου (συγκεκριμένα του φλάουτου) από εφήβους μαθητές στο πλαίσιο των ωδείων. Τα ερευνητικά ερωτήματα στα οποία βασίστηκε η παρούσα μελέτη ήταν τα εξής: αν και κατά πόσο η σχέση μαθητή - καθηγητή επηρεάζει την μελέτη, την επιθυμία και την πορεία του μαθητή στο φλάουτο και πως τα προσωπικά χαρακτηριστικά του καθηγητή και ο τρόπος που διαμορφώνει το μάθημα επηρεάζουν τη σχέση μαθητή - καθηγητή αλλά και τον ίδιο τον μαθητή. Η παρούσα έρευνα βασίζεται σε ποιοτική μεθοδολογία, όπου μέσω ατομικών, ημι-δομημένων συνεντεύξεων καταλήγει σε κάποια συμπεράσματα για τη συγκεκριμένη μελέτη. Σκοπός της έρευνας μέσω της ποιοτικής προσέγγισης είναι να κατανοήσει σε βάθος τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, τα οποία συνδέονται άμεσα με το φαινόμενο που ερευνάται. Στην ποιοτική έρευνα ο κάθε άνθρωπος είναι ξεχωριστός και μοναδικός γι' αυτό και οι ερευνητές μελετούν τα φαινόμενα μέσα από τη ζωή και τα βιώματα των συμμετεχόντων. Στόχος τους είναι να αντιληφθούν σε βάθος τις ενέργειες, τις αξίες και τις πεποιθήσεις, τους λόγους για τους οποίους πράττουν με κάποιους συγκεκριμένους τρόπους, τους στόχους, τα κίνητρα και τις σκέψεις των συμμετεχόντων. Τέλος, οι ερευνητές πάντα λαμβάνουν υπόψη τους τα πλαίσια (κοινωνικά, πολιτισμικά κ.ά.) που σχετίζονται με τη μελέτη του φαινομένου. (Saldana, 2015· Bryman, 2017).

1. Το δείγμα της έρευνας

Μέθοδοι δειγματοληψίας που επιλέχθηκαν ήταν αρχικά βάσει κριτηρίων, δηλαδή, αφού ορίστηκαν κάποια συγκεκριμένα κριτήρια από την ερευνήτρια εντοπίστηκαν περιπτώσεις οι οποίες ανταποκρίνονταν σε αυτά. Επίσης, έγινε χρήση της αλυσιδωτής δειγματοληψίας, καθώς η ερευνήτρια αρχικά επέλεξε κάποια άτομα-κλειδιά με βάση τα παρακάτω κριτήρια τα οποία βοήθησαν και οδήγησαν στον εντοπισμό και άλλων ατόμων (Ισαρη & Πουρκός, 2015). Το δείγμα της συγκεκριμένης έρευνας αποτελείται από 5 καθηγητές φλάουτου και 10 εφήβους μαθητές. Οι συμμετέχοντες καθηγητές επιλέχθηκαν με κριτήρια το όργανο που διδάσκουν (φλάουτο) και τον εργασιακό τους χώρο (ωδείο). Οι

συμμετέχοντες μαθητές επιλέχθηκαν με κριτήρια την ηλικία τους (14 έως 18 ετών) και το μουσικό όργανο που παίζουν (Φλάουτο). Στην ουσία ζητήθηκαν 5 καθηγητές Φλάουτου και 10 έφηβοι μαθητές (2 μαθητές από τον κάθε καθηγητή). Όμως, καθώς ο ένας καθηγητής δεν είχε 2 μαθητές που να πληρούν τα κριτήρια της ηλικίας επιλέχθηκε ένας παραπάνω μαθητής από άλλον καθηγητή.

2. Μέσα Συλλογής Δεδομένων

Στην παρούσα έρευνα το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή δεδομένων ήταν οι ατομικές ημι-δομημένες συνεντεύξεις. Αποτελούνταν από 13 προκαθορισμένες ερωτήσεις για τους καθηγητές και 15 για τους μαθητές οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν ως οδηγός για τη ροή της συζήτησης (βλ. Παράρτημα Α). Πιο αναλυτικά οι ερωτήσεις αφορούσαν δημογραφικά στοιχεία (ηλικία, χρόνια φοίτησης και χρόνια διδασκαλίας), υπήρχαν ερωτήσεις σχετικά με κάποιες επιλογές του ατόμου, τη γνώμη του και τις απόψεις του καθώς επίσης και ερωτήσεις κρίσεως. Δηλαδή, σε κάποιες ερωτήσεις οι συμμετέχοντες απάντησαν περιγράφοντας κάποια γεγονότα, σε κάποιες άλλες ανέλυσαν τις πεποιθήσεις τους για συγκεκριμένα θέματα και έδωσαν επιχειρήματα για τις απόψεις τους. Οι ερωτήσεις και η σειρά τους μερικές φορές τροποποιήθηκαν ανάλογα με τη συζήτηση, ώστε να ταιριάζουν όσο το δυνατόν περισσότερο. Τέλος, οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να απαντήσουν με όση λεπτομέρεια ήθελαν και να εκφράσουν απορίες πάνω στις ερωτήσεις.

3. Θεματική Ανάλυση Περιεχομένου

Η θεματική ανάλυση είναι μια μέθοδος που χρησιμοποιείται συχνά στις ποιοτικές μελέτες (Saldana, 2015; Ίσαρη & Πουρκός, 2015). Ο ερευνητής με τη μέθοδο αυτή έχει αρκετή ελευθερία και καλείται κατά κύριο λόγο μέσω των ερευνητικών ερωτημάτων του να αναλύσει θεωρητικά και επιστημονικά τα δεδομένα του. Στη συγκεκριμένη μελέτη η ανάλυση έγινε μέσω παραγωγής κωδικών, επιμέρους θεματικών και ευρύτερων κατηγοριών. Αναλυτικά, για αρχή μετά από αρκετές αναγνώσεις των κειμένων καταγράφηκαν κάποιες βασικές ιδέες για το φαινόμενο υπό μελέτη. Αμέσως μετά, έγινε η παραγωγή κωδικών. Αφού το κείμενο εξετάστηκε εξονυχιστικά, οργανώθηκαν τα δεδομένα του και κάθε κωδικός που δημιουργήθηκε περιείχε εν συντομία το νόημα ενός συγκεκριμένου μέρους αυτών των δεδομένων. Έπειτα, μέσα από τον συνδυασμό διαφορετικών κωδικών δημιουργήθηκαν

κάποιες πιθανές θεματικές, οι οποίες επανεξετάστηκαν και διαμορφώθηκαν ανάλογα έτσι ώστε να ταιριάζουν με το νόημα του ερευνητικού υλικού. Η ερευνήτρια περιέγραψε λεπτομερώς την κάθε θεματική έτσι ώστε να εντάσσεται στο πλαίσιο της έρευνας. Τέλος, έγινε η τελική ανάλυση χρησιμοποιώντας αποσπάσματα των συνεντεύξεων τα οποία συνδέονται άμεσα με τα ερωτήματα που διερευνώνται. Η ερευνήτρια κατέληξε σε συμπεράσματα για το φαινόμενο που εξετάστηκε. (Saldana, 2015; Ίσαρη & Πουρκός, 2015).

4. Ζητήματα Ηθικής και Δεοντολογίας

Στο πλαίσιο της Ηθικής και Δεοντολογίας για τη διεξαγωγή της παρούσας μελέτης, έγινε αίτηση προς την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας για την έγκριση του ερευνητικού έργου. Η Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Ιόνιου Πανεπιστημίου ενέκρινε ομόφωνα το αίτημα με αριθμό πρωτοκόλλου:721/22-02-2023. Ακόμα, υπογράφηκε έντυπο πληροφορημένης συγκατάθεσης από τους καθηγητές, τους γονείς των παιδιών και τον διευθυντή ωδείου, καθώς επίσης ζητήθηκε η προφορική άδεια από τους ίδιους τους συμμετέχοντες. Επίσης, έγινε ενημέρωση σχετικά με τη διασφάλιση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, της ανωνυμίας και της εχεμύθειας, καθώς και ότι όλα τα αρχεία θα διαγραφούν οριστικά μετά το πέρας των σπουδών. Τέλος, έγινε γνωστό στους συμμετέχοντες ότι οποιαδήποτε στιγμή νιώσουν δυσарέσκεια ή δεν αισθανθούν άνετα μπορούν να αποχωρήσουν από τη διαδικασία ή να αρνηθούν να απαντήσουν σε οποιαδήποτε ερώτηση. (Saldana, 2015; Ίσαρη & Πουρκός, 2015)

5. Περιορισμοί

Υπήρξαν κάποιοι περιορισμοί στην παρούσα έρευνα οι οποίοι είναι οι παρακάτω: Ο αριθμός των ερωτηθέντων ήταν μικρός καθώς ο χρόνος διεξαγωγής της έρευνας ήταν λιγοστός (5 μήνες περίπου). Επίσης οι απαντήσεις των συνεντεύξεων δεν γίνεται να οριστούν ως ψευδείς ή αληθείς καθώς δεν μπορεί να ελεγχθεί με σιγουριά η ειλικρίνεια με την οποία απάντησαν οι ερωτώμενοι στις συνεντεύξεις (Bryman, 2017).

6. Περιγραφή Διαδικασίας

Αρχικά, στις αρχές του χειμερινού εξαμήνου κλήθηκα να επιλέξω θέμα για τη διπλωματική μου. Λόγω προσωπικών εμπειριών και συναισθημάτων είχα την ανάγκη να ερευνήσω και να μάθω περισσότερα για την ιδιαίτερη αυτή σχέση μαθητή - καθηγητή. Κατέληξα λοιπόν στο θέμα και τα ερευνητικά ερωτήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω. Στις αρχές του εαρινού εξαμήνου ήρθα σε συνεννόηση με τους πέντε καθηγητές οι οποίοι δέχτηκαν να συμμετέχουν στην έρευνα μου. Οι ίδιοι με έφεραν σε επαφή με τους μαθητές και τους γονείς τους. Αφού εγκρίθηκε η αίτηση από την Ε.Η.Δ.Ε, οι καθηγητές οι γονείς και ο διευθυντής του ωδείου υπέγραψαν το έντυπο της πληροφορημένης συγκατάθεσης. Έπειτα, οι συνεντεύξεις με τους καθηγητές και τα παιδιά πραγματοποιήθηκαν σε διάστημα ενός μήνα είτε δια ζώσης στον χώρο του ωδείου είτε εξ αποστάσεως μέσω βιντεοκλήσης, σε μέρες και ώρες που βόλευαν τους συμμετέχοντες. Οι συνομιλίες ηχογραφήθηκαν έπειτα από άδεια των καθηγητών, των μαθητών και των γονέων τους. Αμέσως μετά, απομαγνητοφωνήθηκαν όλες οι συνεντεύξεις και έγινε η θεματική ανάλυση με παραγωγή κωδικών.

5.2. Το προφίλ των ερωτηθέντων

Στους πίνακες που ακολουθούν βρίσκονται αναλυτικά τα δημογραφικά στοιχεία των πέντε καθηγητών και των δέκα μαθητών που συμμετείχαν στην έρευνα. Τα ονόματα δεν είναι τα πραγματικά.

Πίνακας 1

Δημογραφικά στοιχεία καθηγητών

Όνομα	Περιοχή	Χρόνια Διδασκαλίας
Δημήτρης	Αστική Περιοχή Α΄	19
Στέφανος	Αστική Περιοχή Α΄	22
Ράνια	Νησί Α΄	21
Μαρία	Αστική Περιοχή Β΄	12
Ζωή	Νησί Β΄	6

Πίνακας 2

Δημογραφικά στοιχεία μαθητών

Όνομα	Ηλικία	Περιοχή	Χρόνια Σπουδών
Χριστίνα	18	Αστική Περιοχή Α΄	6
Νεφέλη	18	Αστική Περιοχή Α΄	7
Δάφνη	14	Αστική Περιοχή Α΄	3
Μάνος	17	Αστική Περιοχή Α΄	5
Νίκος	17	Αστική Περιοχή Α΄	4
Νάσια	16	Νησί Α΄	4
Ελένη	17	Νησί Α΄	5
Μάριος	15	Αστική Περιοχή Β΄	3
Αλεξάνδρα	16	Αστική Περιοχή Β΄	4
Αλέξανδρος	15	Νησί Β΄	3

ΑΝΑΛΥΣΗ

6.1. Ανάλυση δεδομένων

Σε αυτή την υποενότητα παρουσιάζεται η ανάλυση των δεδομένων, τα αποτελέσματα των οποίων προκύπτουν από τη θεματική ανάλυση των συνεντεύξεων με παραγωγή κωδικών, επιμέρους θεματικών και ευρύτερων κατηγοριών. Εντοπίστηκαν έξι θεματικές κατηγορίες οι οποίες συνδέονται άμεσα και με τα ερευνητικά ερωτήματα. Συγκεκριμένα οι κατηγορίες είναι:

- Η επιλογή του μουσικού οργάνου
- Η σχέση μαθητή - καθηγητή και ο ρόλος της στην πρόοδο της μαθησιακής διαδικασίας
- Τα χαρακτηριστικά ενός ιδανικού δασκάλου φλάουτου και πώς επηρεάζουν τη σχέση μαθητή - καθηγητή
- Η διαμόρφωση του μαθήματος μέσα από τεχνικές και διδακτικές προσεγγίσεις
- Αντιμέτωπιση του άγχους και διαχείριση της αποτυχίας
- Τα κίνητρα των μαθητών και η όρεξη για μελέτη

6.1.1. Η επιλογή του μουσικού οργάνου

Η πρώτη θεματική ενότητα αναφέρεται στους παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν το άτομο στην επιλογή ενός μουσικού οργάνου (στη συγκεκριμένη περίπτωση το φλάουτο). Φαίνεται ότι σημαντικό ρόλο παίζουν τα φυσικά χαρακτηριστικά του οργάνου. Δηλαδή η ποιότητα του ήχου, η εμφάνιση, η χροιά και ο τρόπος που παίζεται το όργανο. Συγκεκριμένα, πέντε στους δέκα μαθητές αναφέρθηκαν σε αυτά τα χαρακτηριστικά. Η μια συμμετέχουσα είπε πως αυτό που την έκανε να επιλέξει το φλάουτο ήταν η εξωτερική λεπτεπίλεπτη εμφάνιση του και το πώς φαίνονται οι φλαουτίστες όταν παίζουν. Οι τέσσερις μίλησαν για τον ήχο και τη χροιά του οργάνου, για το πόσο μαλακός και απαλός είναι και για την ηρεμία που τους προκαλεί. Συγκεκριμένα η Νάσια ανέφερε: «Πήγαίνα μπαλέτο και στην κλασική μουσική που χορεύαμε είχα ξεχωρίσει τον απαλό ήχο του Φλάουτου, με έκανε να νιώθω σαν νεράιδα που χορεύει πετώντας. Και έτσι αποφάσισα να ξεκινήσω» (6/4/2023, 1:32). Επίσης, οι τρεις από τους πέντε καθηγητές συσχέτισαν τα φυσικά χαρακτηριστικά του οργάνου με την επιλογή τους. Μίλησαν κατά κύριο λόγο για την ποιότητα του ήχου που

παράγει το φλάουτο. Ενδιαφέρον είχε η αναφορά μιας καθηγήτριας στον τρόπο που παράγει ήχο το συγκεκριμένο όργανο. Χαρακτηριστικά είπε: «Μου άρεσε ότι ο ήχος δεν υπήρχε ήδη στο όργανο, τον δημιουργούσε ο άνθρωπος που έπαιζε, με εντυπωσίασε δηλαδή το ότι θα έβγαινε ο ήχος μέσα από εμένα» (κα Ζωή, 20/3/2023, 00:46).

Ένας άλλος βασικός παράγοντας που φαίνεται να επηρεάζει στην επιλογή του μουσικού οργάνου είναι η οικογένεια. Συγκεκριμένα τρεις μαθητές και ένας καθηγητής αναφέρθηκαν στην επιρροή αυτή. Η μία μαθήτρια και ο καθηγητής ανέφεραν απλά ότι οι γονείς τους επέλεξαν το όργανο που θα ξεκινούσαν. Ο ένας μαθητής όμως είπε χαρακτηριστικά πως επέλεξε το φλάουτο από αντίδραση στους γονείς του. Συγκεκριμένα είπε: «Οι γονείς μου μου έλεγαν να ξεκινήσω κλαρίνο γιατί μπορώ να πηγαίνω και σε πανηγύρια να παίζω, αλλά εμένα δεν μου αρέσουν και επειδή πάντα πάω αντίθετα στους γονείς μου, επέλεξα φλάουτο» (Μάριος, 6/4/2023, 1:05). Ένας άλλος μαθητής επέλεξε αυτό το όργανο για να διαφοροποιηθεί από τα αδέρφια του. Αλλά και λόγω οικογενειακών προβλημάτων που υπήρχαν εκείνη την περίοδο στο σπίτι του και ήθελε κάτι να τον ηρεμεί. Συγκεκριμένα ανέφερε:

Είχα γενικά προβλήματα με τη μαμά μου στο δημοτικό, στο σπίτι. Έπρεπε να επιλέξω όργανο και γενικά ήθελα πνευστό γιατί ο αδερφός μου έπαιζε έγχορδο και η αδερφή μου πιάνο, οπότε ήθελα κάτι διαφορετικό. Η μαμά μου είχε συνέχεια νεύρα οπότε ήθελα κάτι που να έχει πολύ ήρεμο ήχο και έτσι επέλεξα το φλάουτο. (Μάνος, 6/4/2023, 1:58).

Έπειτα, δύο συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στην επιρροή που είχαν από διασημότητες (συγκροτήματα, ταινίες) για την επιλογή του μουσικού οργάνου. Συγκεκριμένα, μια μαθήτρια και μια καθηγήτρια αναφέρθηκαν στο ίδιο συγκρότημα, στο οποίο έπαιζε βασικό ρόλο το φλάουτο και έτσι επέλεξαν να ξεκινήσουν με αυτό. Χαρακτηριστικά η κα Ράνια ανέφερε: «Ξεκίνησα από μικρή να ακούω Jethro Tull και Genesis [...] Και από μια ταινία που είδα να παίζουν Φλάουτο και το συνδύασα. Και έτσι είπα να ξεκινήσω.» (16/3/23, 1:04).

Ένας ακόμα παράγοντας που αναφέρθηκε από τους συμμετέχοντες είναι η καλή σχέση που υπήρχε ήδη με κάποιους καθηγητές και αυτό τους ώθησε στην επιλογή του οργάνου που αυτοί δίδασκαν. Συγκεκριμένα, δύο από τους μαθητές μίλησαν για την καλή

τους σχέση με τον καθηγητή του φλάουτου και ότι τους βοήθησε στην απόφαση τους στην επιλογή οργάνου. Ο Αλέξανδρος περιέγραψε:

Μπήκα στο μουσικό (Εννοεί το Μουσικό Σχολείο) και έπρεπε να πάρω όργανο επιλογής, δεν ήξερα τι να επιλέξω, όμως γνώριζα τον δάσκαλο του Φλάουτου, ο οποίος με βοήθησε πάρα πολύ και έτσι επέλεξα το φλάουτο γιατί ήξερα ότι θα έχουμε μια καλή συνεργασία. (2/4/2023, 1:38).

Ο τελευταίος παράγοντας που έκανε λόγο μια συμμετέχουσα ήταν η φίλια. Συγκεκριμένα, μία μαθήτρια αναφέρθηκε στο πως ξεκίνησε μαθήματα φλάουτου αφού την επηρέασε μια φίλη της. Η Δάφνη είπε χαρακτηριστικά: «Είχα μια φίλη που έκανε φλάουτο στο ωδείο και μου μιλούσε συνέχεια για αυτό, μου φαινόταν ενδιαφέρον και ήθελα να ξεκινήσω και εγώ για να είμαστε και μαζί, έτσι έπεισα τους γονείς μου και ξεκίνησα.» (27/3/2023, 1:03).

6.1.2. Η σχέση μαθητή - καθηγητή και ο ρόλος της στην πρόοδο της μαθησιακής διαδικασίας

Όλοι οι συμμετέχοντες ανεξαιρέτως τόνισαν το πόσο σημαντικό και καθοριστικό ρόλο παίζει η σχέση ανάμεσα στον μαθητή και στον καθηγητή στην πρόοδο του μαθητή και της μαθησιακής διαδικασίας. Χαρακτηριστικά η καθηγήτρια κα Ράνια αναφέρει: «Είναι καθοριστική. Συνήθως σε ότι έχει να κάνει σε σχέση με τη διδασκαλία, η σχέση του μαθητή με τον καθηγητή είναι πολύ σημαντική.» (16/3/2023, 1:49). Τρεις από τους καθηγητές αναφέρθηκαν στο πόσο σημαντικό είναι ο καθηγητής να δίνει έμπνευση στο παιδί. Συγκεκριμένα η κα Ζωή είπε: «Η σχέση έχει μεγάλη επιρροή στην πρόοδο του μαθητή, μέσω των ερεθισμάτων που δίνει ο καθηγητής εμπνέει το παιδί να προχωρήσει.» (20/3/2023, 1:35). Ο κ. Δημήτρης προσθέτει: «Ναι, φυσικά η σχέση είναι ένα από τα πιο σημαντικά στοιχεία. Αν ο καθηγητής μπορεί να εμπνεύσει τα παιδιά, αλλά και το αντίστροφο και ο μαθητής μπορεί να δώσει έμπνευση στους καθηγητές. Επηρεάζει σημαντικά την πρόοδο.» (17/3/2023, 2:03). Ακόμα, μια καθηγήτρια αναφέρθηκε στο ποσό σημαντικό είναι το να ταιριάζουν και σαν άνθρωποι ο μαθητής με τον καθηγητή. Συγκεκριμένα είπε: «Είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει το ταίριασμα, δεν ταιριάζεις πάντα με όλους, μπορεί ο τρόπος διδασκαλίας ενός

καθηγητή να μην κάνει σε κάποιον μαθητή. Και ιδανικά θα έπρεπε όταν δεν ταιριάζουν να αλλάζει καθηγητή.» (κα Μαρία, 28/3/2023, 1:29).

Όλοι οι μαθητές μίλησαν για το πόσο επηρεάζει την όρεξη τους για διάβασμα και για μάθημα η σχέση τους με τον καθηγητή. Φαίνεται ότι τους δίνει κίνητρο να συνεχίσουν όταν νιώθουν οικειότητα με τον δάσκαλο τους και έχουν την άνεση να εκφράσουν τα θέλω τους, την άποψη τους για κάτι ή τη δυσαρέσκεια τους. Συγκεκριμένα η Αλεξάνδρα ανέφερε: «Ναι με επηρεάζει πολύ η σχέση μου με τη δασκάλα μου γιατί αν δεν ήταν καλή δεν θα είχα καθόλου όρεξη να διαβάσω και να πάω στο μάθημα.» (21/3/2023, 4:27). Ο Αλέξανδρος προσθέτει: «Φυσικά και παίζει μεγάλο ρόλο. Εγώ ξεκίνησα Φλάουτο γιατί ήξερα ήδη τον καθηγητή. Θέλω να νιώθω άνετα στο μάθημα, να ξέρω ότι μπορώ να συζητήσω μαζί του.» (2/4/2023, 3:50). Επίσης, φαίνεται ότι είναι σημαντικό για τα παιδιά να μην "φοβούνται" στο μάθημα, να ξέρουν ότι ακόμα και αν κάνουν λάθη ή δεν έχουν διαβάσει, ο καθηγητής θα είναι ευγενικός και ήρεμος μαζί τους. Χαρακτηριστικά η Νάσια είπε: «Βέβαια και επηρεάζει η σχέση, γιατί αν ο καθηγητής είναι απότομος και αυστηρός, χάνεις και εσύ τη θέληση σου και θα σε έριχνε ψυχολογικά αν σου φώναζε. Θέλω να έχω μια ήρεμη σχέση για να έχω όρεξη.» (6/4/2023, 5:45). Ακόμα, ένας μαθητής ανέφερε ότι από τα βασικά του κίνητρα για να συνεχίσει είναι πως θέλει να κάνει τον δάσκαλο του περήφανο, καθώς αυτός από τη δική του πλευρά είναι πολύ καλός μαζί του. Συγκεκριμένα είπε: «Μου δίνει αρκετή όρεξη και ώθηση να ασχοληθώ [...] Νιώθω ότι του οφείλω, βασικά το οφείλω σε εμένα, αλλά ξέρεις, μέσα από την υποχρέωση που τρέφεις αναπτύσσεσαι και εσύ, θέλεις να εξελιχθείς, να τον κάνεις περήφανο.» (Νίκος, 18/3/2023, 5:60).

Ενδιαφέρον έχει ένας συγκεκριμένος καθηγητής, που φαίνεται να νοιάζεται αρκετά για τους μαθητές του και εκτός από το μάθημα. Ακόμα, βρίσκει συνέχεια τρόπους για να τους κρατάει το ενδιαφέρον. Ο καθηγητής ανέφερε: «Προσπαθώ να τους κινώ το ενδιαφέρον για το φλάουτο, γιατί ξέρεις, ειδικά οι έφηβοι είναι πολύ εύκολο να βαρεθούν, προσπαθώ να φέρνω όσο το δυνατόν περισσότερα σεμινάρια και πάντα στο τέλος της χρονιάς διοργανώνουμε ένα φεστιβάλ για φλάουτο.» (κ. Δημήτρης, 17/3/23, 2:50). Ενδιαφέρον έχει και το πώς τα παιδιά αντιλαμβάνονται τις προσπάθειες του αυτές και τον τρόπο που νοιάζεται. Χαρακτηριστικά ο μαθητής του Μάνος ανέφερε:

Εγώ θα είχα σταματήσει το φλάουτο πέρυσι. Αλλά μετά το φεστιβάλ που πήγα ήταν πολύ ωραία, παίζαμε όλοι μαζί, γνώρισα καινούρια άτομα και έτσι δεν ήθελα να

σταματήσω. Κάθε χρόνο περιμένω αυτό το φεστιβάλ, είναι η καλύτερη στιγμή της χρονίας.» (6/4/2023, 9:05).

Ο δεύτερος μαθητής του, ο Νίκος προσθέτει:

Έχει κάνει πάρα πολλά για εμάς [...] Νοιάζεται πάρα πολύ για εμένα, εκτός από τη μια ώρα του μαθήματος, νοιάζεται γενικά, δεν τον πειράζει να κάτσει και παραπάνω να μελετήσουμε ή να με βοηθήσει γενικά με κάποιο δικό μου πρόβλημα. (18/3/2023, 5:38).

Έπειτα, κάτι το οποίο πρέπει να σημειωθεί είναι οι εμπειρίες κάποιων συμμετεχόντων, όπου η σχέση με τους δασκάλους τους δεν ήταν καλές και ο τρόπος που τους επηρέασε αυτό. Συγκεκριμένα δύο μαθητές και ένας καθηγητής μίλησαν για τις εμπειρίες τους αυτές. Ο κ Στέφανος περιέγραψε:

Όταν ξεκίνησα φλάουτο είχα έναν καθηγητή με τον οποίο δεν είχαμε καθόλου καλή σχέση, ήταν πολύ αυστηρός, κρατούσε μέχρι και βέργα για να μου χτυπάει τα δάχτυλα όταν κάνω λάθος. [...] Πολλές φορές ένιωθα ότι αυτά που προσπαθούσε να μου μάθει δεν είχαν πολύ νόημα, δεν είχε πολλές γνώσεις στο αντικείμενο. Κατάλαβα τεράστια διαφορά όταν άλλαξα καθηγητή, δεν είχε καμία σχέση, πρώτη φορά ήθελα να ασχοληθώ με το όργανο. (23/3/2023, 3:45).

Μια μαθήτρια επίσης αναφέρει:

Για ένα χρόνο είχα σταματήσει το φλάουτο, δεν είχα καθόλου όρεξη να πηγαίνω, η καθηγήτρια φώναζε πάρα πολύ, σχεδόν κάθε φορά έφευγα με κλάματα και εγώ ήθελα να παίζω φλάουτο για να περνάω καλά οπότε σταμάτησα και ξεκίνησα ξανά φέτος που άλλαξε καθηγητής. (Ελένη, 6/4/2023, 3:58).

Η Νεφέλη προσθέτει:

Έχω αλλάξει αρκετούς καθηγητές στα χρόνια που κάνω φλάουτο, αλλά για δύο χρόνια είχα μια δασκάλα που δεν ξέρω γιατί, αλλά δεν είχαμε καθόλου καλή σχέση,

δεν ταιριάζαμε, δεν είχα όρεξη να διαβάζω καθόλου. Όταν άλλαξα καθηγητή κατάλαβα πόσο σημαντικό είναι να τα πηγαίνεις καλά (19/3/2023, 6:02)

Έπειτα, δύο από τους συμμετέχοντες (συγκεκριμένα ένας καθηγητής και ένας από τους μαθητές του) υποστήριξαν ότι στα πρώτα χρόνια της διδασκαλίας καλό θα ήταν να υπάρχει μια πιο "τυπική" σχέση ανάμεσα σε μαθητή και καθηγητή για να είναι ξεκάθαροι οι ρόλοι. Συγκεκριμένα ο κ. Στέφανος ανέφερε: «Φροντίζω στα πρώτα χρόνια με ένα παιδί οι ρόλοι δασκάλου - μαθητή να είναι διακριτοί, φυσικά δεν εννοώ ότι είμαι απότομος η κάτι τέτοιο, απλά να γνωρίζει το παιδί κάποια όρια.» (23/3/2023, 8:46). Επίσης, η μαθήτρια του Χριστίνα σχολιάζει: «Τα πρώτα χρόνια η σχέση μας ήταν πιο ουδέτερη, όσο μεγαλώνω υπάρχει πολύ περισσότερη εξοικείωση (εννοεί οικειότητα).» (30/3/2023, 6:40).

Τέλος, όλοι οι καθηγητές ανέφεραν πως σε περίπτωση που υπάρχει κάποιο πρόβλημα στη σχέση με τους μαθητές τους το αντιμετωπίζουν με διάλογο. Είτε με τους ίδιους τους μαθητές είτε με τους γονείς. Συγκεκριμένα η κα Μαρία είπε: «Αντιμετωπίζω τυχόν προβλήματα μέσω της συζήτησης, με τον ίδιο τον μαθητή ή με τους γονείς του, ανάλογα την ηλικία.» (28/3/23, 4:50). Επίσης, αξιοσημείωτη είναι η αναφορά της κα Ζωής: «Δεν μου έχει τύχει ποτέ να δημιουργηθεί πρόβλημα στη σχέση μου με τον μαθητή. [...] Πολλές φορές δημιουργούν προβλήματα οι ίδιοι οι γονείς λόγω μεγάλων προσδοκιών για την εξέλιξη των παιδιών τους.» (20/3/2023, 3:55).

6.1.3. Τα χαρακτηριστικά ενός ιδανικού δασκάλου φλάουτου και ο τρόπος επίδρασης τους στη σχέση μαθητή - καθηγητή

Η τρίτη θεματική εστιάζει στην πλευρά του δασκάλου, δηλαδή πώς με τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του, τις δεξιότητες του και τον τρόπο που προσεγγίζει το μάθημα μπορεί να επηρεάσει τη σχέση του με τον μαθητή και την πρόοδο του. Αρχικά παραθέτω μονολεκτικά κάποια από τα βασικά χαρακτηριστικά που η πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεώρησε ως ιδανικά για τους καθηγητές φλάουτου. Ο ιδανικός καθηγητής λοιπόν πρέπει να διαθέτει τα εξής χαρακτηριστικά: να είναι ήρεμος και ευγενικός, να δείχνει κατανόηση, να είναι υποστηρικτικός και να ενδιαφέρεται για τον μαθητή και την ψυχολογία του, να έχει διάθεση και υπομονή, να είναι σωστός παιδαγωγός, να μην είναι απρόσωπος, να έχει φαντασία και χιούμορ, να είναι άνετος και προσιτός, να είναι ενθαρρυντικός και

ειλικρινής, να έχει πειθαρχία και συνέπεια και να έχει γνώσεις και εμπειρία πάνω στο αντικείμενο.

Η πλειοψηφία των μαθητών δεν αναφέρθηκε σχεδόν καθόλου στις γνώσεις και στις ικανότητες του δασκάλου πάνω στο αντικείμενο. Μίλησαν κυρίως για αρετές που σχετίζονται με τον χαρακτήρα του καθηγητή. Βέβαια, οι μεγαλύτεροι σε ηλικία μαθητές, οι οποίοι ασχολούνται και περισσότερα χρόνια με το φλάουτο φαίνεται να θεωρούν το ίδιο σημαντικές τις γνώσεις με τις αρετές των δασκάλων τους. Συγκεκριμένα η Χριστίνα ανέφερε:

Ο ιδανικός δάσκαλος για εμένα πρέπει να είναι υποστηρικτικός και ειλικρινής, ενθαρρυντικός και να είναι ανοιχτός για συζήτηση. Πρέπει να έχει γνώσεις και να γνωρίζει καλά το όργανο για να μπορεί να ανταπεξέλθει και στα κομμάτια που έχω, δηλαδή να μπορεί να μου τα παίζει. (30/3/2023, 4:18)

Η Νεφέλη προσθέτει: «[...] Φυσικά παίζουν μεγάλο ρόλο και οι δεξιότητες, η εμπειρία και οι γνώσεις που έχει ο δάσκαλος» (19/3/2023, 4:33). Όσο αναφορά τους καθηγητές φαίνεται να συμπεριλαμβάνουν το γνωστικό και εκτελεστικό κομμάτι στα ιδανικά χαρακτηριστικά πολύ περισσότερο από τους μαθητές. Επίσης, διαφοροποιούν τα ιδανικά χαρακτηριστικά του καθηγητή ανάλογα με την ηλικία των μαθητών και το επίπεδο τους. Δηλαδή, στις μικρότερες ηλικίες - επίπεδα αναφέρουν ότι χαρακτηριστικά όπως η ευγένεια, η κατανόηση, η υπομονή, η ηρεμία κ.λπ. είναι πιο σημαντικά από τις γνώσεις και τις εκτελεστικές ικανότητες του καθηγητή. Αντίθετα στις μεγαλύτερες τάξεις ο καθηγητής πρέπει να κατέχει πολύ καλά το αντικείμενο για να μπορέσει να διδάξει στο επίπεδο αυτό. Ενδιαφέροντα ήταν τα λόγια του κ. Δημήτρη, ο οποίος είπε:

Ο ιδανικός καθηγητής Φλάουτου δεν ξέρω αν υπάρχει. Σίγουρα πρέπει να είναι ευγενικός και να προσεγγίζει την ψυχολογία του μαθητή. [...] Ο ιδανικός μάλλον είναι αυτός που βοηθάει τον μαθητή να ανακαλύψει τον εαυτό του μέσα από τη μουσική και να παίζει με τον τρόπο που του αρέσει, σύμφωνα βέβαια πάντα με κάποιους κανόνες. [...] Τώρα, στους μαθητές που θέλουν να το δουν πιο επαγγελματικά, ιδανικά αυτός ο καθηγητής πρέπει να έχει πολύ πειθαρχία και να είναι συνεπής, να έχει τις γνώσεις και τις δεξιότητες να διδάξει σε πιο υψηλά επίπεδα.

Να είναι καλός εκτελεστής του οργάνου, γιατί ο μαθητής περιμένει να ακούσει.
(17/3/2023, 6:50).

Αξιοσημείωτη είναι η περίπτωση ενός καθηγητή με δυστονία, μια κινητική διαταραχή στα δάχτυλα του δεξιού χεριού η οποία δεν του επιτρέπει να παίζει απαιτητικό ρεπερτόριο. Ο συγκεκριμένος καθηγητής περιγράφει:

Στη δικιά μου περίπτωση οι ικανότητες μου δεν συμβαδίζουν με των μαθητών μου.
[...] Δεν μπορώ να είμαι ένας καλός εκτελεστής, αλλά αυτό δεν με εμποδίζει από το να είμαι ένας καλός δάσκαλος. Μπορώ να πω ότι οι γνώσεις μου πάνω στο όργανο και η εμπειρία που είχα μέχρι να εμφανιστεί το πρόβλημα μού δίνουν τη δυνατότητα αυτή. (κ. Στέφανος, 23/3/2023, 28:30).

Τρεις από τους καθηγητές περιγράφουν ότι για μια σωστή διδασκαλία και για την καλύτερη πρόοδο του παιδιού ο δάσκαλος πρέπει πάνω από όλα να είναι καλός παιδαγωγός και να νοιάζεται για τους μαθητές του, παρά να είναι ο ίδιος πολύ καλός εκτελεστής και να έχει πολλές γνώσεις πάνω στο αντικείμενο. Συγκεκριμένα η κα Μαρία ανέφερε:

Σημαντικότερος πιστεύω είναι ο ρόλος του καθηγητή ως παιδαγωγός, το πώς θα συμπεριφερθεί στον μαθητή και πως θα του μεταδώσει αυτά που γνωρίζει, παρά το αν είναι ο ίδιος ένας καλός εκτελεστής. Σίγουρα βοηθάει η εμπειρία και η γνώση πάνω στο αντικείμενο αλλά δεν είναι το βασικό. Πολύ σημαντικό είναι ο καθηγητής να ασχολείται με την ψυχολογία του μαθητή. (28/3/2023, 11:20).

Η κα Ζωή προσθέτει: «Ο ιδανικός καθηγητής πρέπει να είναι περισσότερο παιδαγωγός παρά καλός ερμηνευτής - σολίστας. Να ενδιαφέρεται για το παιδί, να είναι ενεργός σαν μουσικός για να αποτελεί παράδειγμα για τον μαθητή, να είναι καταρτισμένος και υποστηρικτικός προς το παιδί.» (20/3/2023, 6:30).

Τέλος, η επιρροή που ασκείται στους μαθητές από τους καθηγητές μουσικού οργάνου φαίνεται να είναι σημαντική. Ο καθηγητής αποτελεί σίγουρα παράδειγμα προς μίμηση, ως εκτελεστής, δίνοντας κίνητρο στα παιδιά για να γίνουν καλύτερα. Ενδιαφέρον όμως έχει η αναφορά των συμμετεχόντων καθηγητών στην επιρροή που μπορεί να έχει ο δάσκαλος πέρα

από τη διδασκαλία και την εκμάθηση του οργάνου, γενικά στη ζωή του παιδιού. Συγκεκριμένα ο κ. Στέφανος περιέγραψε:

Είναι σημαντική η επιρροή του καθηγητή στους μαθητές, καθώς επειδή το μάθημα είναι ατομικό, ο καθηγητής περνάει μια ώρα σίγουρα την εβδομάδα με το παιδί, όπου στις μέρες μας πολύ πιθανό να μην έχει αυτή την προσωπική ώρα ούτε με τους γονείς του. Οπότε, ο καθηγητής μπορεί να ασκεί επιρροή και πέρα από τη μουσική και το όργανο, στη γενικότερη ιδιοσυγκρασία και χαρακτήρα του παιδιού, είτε αρνητικά είτε θετικά. (23/3/2023, 36:30).

Η κα Μαρία προσθέτει: «[...] καθώς το μάθημα είναι ατομικό, δημιουργείται μια διαπροσωπική σχέση αρκετά στενή, όπου το παιδί μπορεί να επηρεάζεται γενικά και στον χαρακτήρα και την προσωπικότητα πέρα από το φλάουτο.» (28/3/2023, 18:09).

6.1.4. Η διαμόρφωση του μαθήματος μέσα από τεχνικές και διδακτικές προσεγγίσεις

Η τέταρτη θεματική αναφέρεται στους τρόπους με τους οποίους οι καθηγητές προσεγγίζουν το μάθημα. Όλοι οι συμμετέχοντες καθηγητές απάντησαν πως διαμορφώνουν το μάθημα ανάλογα με την ηλικία του μαθητή την ιδιοσυγκρασία του και την προσωπικότητα του. Λαμβάνουν υπόψη τους τις ανάγκες, τους στόχους και τις δυσκολίες του κάθε μαθητή. Η κα Ζωή περιέγραψε: «Προσαρμόζω τη διδασκαλία ανάλογα με τον χαρακτήρα τις δυσκολίες και τις προτιμήσεις του κάθε παιδιού. Ο καθένας έχει διαφορετικό χρόνο εξέλιξης. Επίσης γίνεται αρκετή χρήση της μίμησης τα παιδιά θέλουν να ακούσουν για να παίξουν.» (20/3/2023, 4:13). Η πλειοψηφία των καθηγητών αναφέρθηκε στο σημαντικό ρόλο που παίζει ένα σωστό ζέσταμα στην αρχή του μαθήματος, η σωστή στάση, οι αναπνοές και οι κλίμακες. Επίσης οι περισσότεροι καθηγητές τόνισαν ότι κάνουν αρκετή χρήση της μίμησης, ο μαθητής ακούει και παίζει. Συγκεκριμένα η κα Ράνια είπε:

Το ζέσταμα είναι πολύ σημαντικό, προσπαθώ να είναι και σωματικό. Προσπαθώ να κάνω τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν λίγο το σώμα τους. [...] Μεθόδους για να

ξεκινήσει το παιδί δίνουμε ανάλογα την ηλικία, τον χαρακτήρα κ.λπ. Στις πρώτες επαφές είναι καλό να μην λέμε πολλά πράγματα, να παίζουμε και να μιμείται. [...] Ξεκινάμε με τη μάσκα και σωστές αναπνοές και κάποιες κλίμακες για αρχή. Πάντα πρέπει ο μαθητής να καταλαβαίνει γιατί κάνουμε την κάθε άσκηση. (16/3/2023, 4:20).

Ακόμα, δύο καθηγήτριες ανέφεραν ότι βάζουν τα παιδιά να παίζουν σε σύνολα, καθώς αυτό βοηθάει πολύ στη διδασκαλία, φαίνεται να ευχαριστεί τα παιδιά και να τους δίνει κίνητρο να συνεχίσουν. Χαρακτηριστικά η κα Μαρία είπε: «[...] Πάντα διαμορφώνω το μάθημα ανάλογα με τις δυσκολίες του μαθητή. Επίσης, προσπαθώ να δημιουργώ σύνολα με τα παιδιά, πολύ σημαντικό, μαθαίνουν το ένα από το άλλο, μαθαίνουν να ακούν, το διασκεδάζουν και συνηθίζουν να παίζουν με άλλους» (28/3/2023, 5:40). Ενδιαφέρον έχει η τοποθέτηση ενός καθηγητή ο οποίος αναφέρει:

[...] Καλώς ή κακώς στα ωδεία πρέπει να ακολουθείς έναν αρκετά συγκεκριμένο τρόπο διδασκαλίας. Εγώ πιστεύω πως τα παιδιά πρέπει να έρχονται σε επαφή και με άλλους τρόπους, να μπορούν για παράδειγμα να αυτοσχεδιάσουν γιατί κατά βάση μαθαίνουμε στα ωδεία μόνο με την παρτιτούρα. Να μπορεί το παιδί να εκφραστεί, μέχρι και να συνθέσει κάτι. Ίσως να συμπεριλαμβάναμε και άλλες τέχνες κάπως μαζί με τη μουσική. Θα ήταν πολύ ενδιαφέρον. Αλλά είναι κάπως δύσκολο με τον χρόνο και στα ωδειακά πλαίσια. (κ. Δημήτρης, 17/3/2023, 5:25).

Έπειτα οι καθηγητές ερωτήθηκαν αν πιστεύουν πως χρειάζεται στη διδασκαλία του οργάνου να υπάρχει κριτική και αυστηρότητα. Όλοι οι συμμετέχοντες απάντησαν ότι πρέπει να υπάρχουν στη διδασκαλία, απλά με όμορφο τρόπο, να γίνεται έτσι ώστε ο μαθητής να μπορεί να εξελιχθεί μέσα από την κριτική και να μάθει τα λάθη του. Σημείωσαν ότι σε καμία περίπτωση δεν πρέπει ο δάσκαλος να είναι αυστηρός, φωνάζοντας ή χρησιμοποιώντας ειρωνεία, πρέπει απλά να δίνει στον μαθητή να καταλάβει ότι πρέπει να είναι συνεπής και οργανωμένος. Συγκεκριμένα η κα Ζωή αναφέρει: «Πρέπει να υπάρχουν και τα δύο αλλά με ωραίο τρόπο. Με χιούμορ και αγάπη, όχι άγρια. Να ξέρει το παιδί ότι υπάρχουν όρια και στόχοι. Η κριτική πρέπει να υπάρχει για να υπάρξει και εξέλιξη.» (20/3/2023, 10:11).

Επίσης, ένας καθηγητής σχολίασε ότι η αυστηρότητα και η κριτική δεν χρειάζονται τόσο όσο τα παιδιά είναι σε μικρές τάξεις, αλλά κυρίως όταν οι μαθητές θέλουν να ασχοληθούν επαγγελματικά με το όργανο. Ο κ. Δημήτρης ανέφερε:

Πρέπει να υπάρχουν, μετά από ένα σημείο όμως, όταν οι μαθητές θέλουν να το δουν επαγγελματικά αυτό. Γιατί για να ανταπεξέλθεις σε ένα τέτοιο επίπεδο πρέπει να υπάρχει και η αυστηρότητα και η κριτική, πάντα η καλή κριτική βέβαια, με ωραίο τρόπο. Τα παιδιά πρέπει να μάθουν να διαχειρίζονται την κριτική στη μουσική, ειδικά όσο μεγαλώνουν. (17/3/2023, 9:30).

Όσο αναφορά την επιλογή του ρεπερτορίου όλοι οι συμμετέχοντες καθηγητές ανέφεραν ότι λαμβάνουν υπόψη τους τις προτιμήσεις των μαθητών τους με κάποια όρια. Χαρακτηριστικά η κα Μαρία είπε: «Ναι λαμβάνω υπόψη τι αρέσει στους μαθητές αλλά πάντα με μια καθοδήγηση, δηλαδή θα τους δώσω τρία διαφορετικά κομμάτια από εποχή μαπαρόκ ας πούμε και θα τους πω να επιλέξουμε ποιο τους αρέσει περισσότερο.» (28/3/2023, 13:40). Έπειτα, δύο συμμετέχοντες υποστήριξαν δύο διαφορετικές απόψεις πάνω στο ίδιο θέμα. Συγκεκριμένα ένας καθηγητής ανέφερε πως στις μικρές ηλικίες καλό είναι το ρεπερτόριο να το επιλέγει καθαρά ο δάσκαλος, έτσι ώστε να μπορέσει το παιδί να εισχωρήσει στην κλασική μουσική που διδάσκεται στο ωδείο. Αντίστοιχα όσο μεγαλώνει αφού γνωρίζει πλέον τα ακούσματα αυτά είναι πιο χρήσιμο να επιλέξει μόνο του κάποιο έργο. Αντίθετα μια καθηγήτρια υποστηρίζει πως βοηθάει στις μικρές ηλικίες να επιλέγουν κάποια παιδικά τραγούδια που ίσως αρέσουν στα παιδιά και θέλουν να τα παίξουν γιατί με αυτόν τον τρόπο κρατάει το ενδιαφέρον τους ζωντανό και τους δίνει όρεξη να συνεχίσουν.

Σχετικά με τις αναφορές των μαθητών, οι τέσσερις από αυτούς ανέφεραν ότι όσο ήταν σε μικρότερες τάξεις η επιλογή του ρεπερτορίου γινόταν καθαρά από τον καθηγητή, ενώ μεγαλώνοντας επιλέγουν κάποια κομμάτια οι ίδιοι. Τις περισσότερες φορές ανέφεραν ότι ο καθηγητής τους δίνει κάποια κομμάτια και αυτοί επιλέγουν ποιο τους αρέσει περισσότερο. Συγκεκριμένα η Χριστίνα αναφέρει: «Στις αρχές δεν είχα κάποια επιλογή. Πλέον μου λέει να ακούσω κάποια κομμάτια και να επιλέξω εγώ ποιο θέλω, πάντα με βάση το πρόγραμμα που πρέπει να βγει.» (30/3/2023, 7:03).

Τέλος, οι καθηγητές αναφέρθηκαν σε κάποιους στόχους που έχουν μέσα από τη διδασκαλία του φλάουτου. Οι στόχοι αυτοί φαίνεται να μην εστιάζουν τόσο στις γνώσεις των

μαθητών, όσο στην ανάδειξη κάποιων στοιχείων του χαρακτήρα όπως είναι η υπομονή και η αυτοπεποίθησή. Κατά κύριο λόγο όμως, όλοι οι καθηγητές έκαναν αναφορά στο να γίνουν οι μαθητές καλοί ακροατές και να αγαπήσουν τη μουσική. Χαρακτηριστικά η κα Μαρία είπε: «Βασικός στόχος είναι τα παιδιά να αγαπήσουν τη μουσική, να εκφράζονται μέσα από αυτή, να τους δίνει χαρά και να χρησιμοποιούν τη φαντασία τους. Η μουσική να κάνει τη ζωή τους πιο όμορφη. Επίσης να μάθουν να ακούν.» (28/3/2023, 32:50). Ακόμα, κάποιοι καθηγητές αναφέρθηκαν σαν στόχο και στην καλλιέργεια της μουσικότητας. Δηλαδή, τόνισαν πόσο σημαντικό είναι να μάθουν τα παιδιά να παίζουν μελωδικά, να αντιλαμβάνονται τη μουσική και τις φράσεις της και να μην παίζουν απλά τις νότες που βλέπουν στην παρτιτούρα. Να καταλαβαίνουν τη μουσική της κάθε εποχής και να μπορούν να ερμηνεύσουν το κάθε κομμάτι ανάλογα. Συγκεκριμένα ο κ. Στέφανος είπε: «Είναι πολύ σημαντικό οι μαθητές να καλλιεργήσουν τη μουσικότητα τους, να μην παίζουν απλά διάσπαρτες νότες, να αντιλαμβάνονται τη μελωδία.» (23/3/2023, 37:46). Η κα Ζωή προσθέτει: «Πολύ σημαντικό είναι το φρασάρισμα, ο τρόπος που μαθαίνει ο μαθητής να παίζει το κάθε έργο, πάντα ανάλογα και με την εποχή, να αντιλαμβάνεται τη σύνθεση και να μπορεί να βάλει συναίσθημα σε αυτό που παίζει, να το νιώθει.» (20/3/2023, 15:50).

6.1.5. Αντιμετώπιση του άγχους και διαχείριση της αποτυχίας

Όλοι οι μαθητές έκαναν λόγο για την ύπαρξη άγχους σε παραστάσεις και εξετάσεις. Η ποσότητα του άγχους φαίνεται να ποικίλει ανάλογα με το πόσο καλά προετοιμασμένοι νιώθουν οι μαθητές και με την εξοικείωση που έχει ο καθένας με το κοινό και τις εξετάσεις. Στην πλειοψηφία τους οι μαθητές αναφέρουν πως με το πέρασμα των χρόνων και την εξοικείωση με τις παραστάσεις και τις εξετάσεις το άγχος τους έχει μειωθεί ή έχουν καταφέρει να το διαχειρίζονται. Η Χριστίνα περιγράφει: «[...] Έχει μειωθεί το άγχος μέσα στα χρόνια, όχι ότι δεν υπάρχει, αλλά κάπως συνηθίζεται όσο πιο συχνά παίζεις σε κοινό» (30/3/2023, 2:25). Η Νεφέλη προσθέτει: «[...] Έχω καταφέρει κάπως να το διαχειρίζομαι με τον καιρό, να διαχειρίζομαι τον εαυτό μου, να μην με επηρεάζει τόσο. Πάντα ανάλογα και με το πόσο καλά έχω διαβάσει. (19/3/2023, 2:46).

Όσο αναφορά τους τρόπους αντιμετώπισης του άγχους, η πλειοψηφία των καθηγητών είπαν πως προσπαθούν να απομυθοποιήσουν το λάθος και τις εξετάσεις - παραστάσεις, να δώσουν στο παιδί να καταλάβει ότι δεν είναι κάτι τόσο σημαντικό. Πολλές

φορές χρησιμοποιούν αναπνοές και άλλες τεχνικές πριν τις ακροάσεις για να ηρεμήσουν τους μαθητές. Προσπαθούν να τους ενθαρρύνουν και τους εξηγούν πως σημασία έχει η προσπάθεια και να είναι σωστά προετοιμασμένοι. Πολλές φορές τους βάζουν να παίζουν μπροστά σε λίγα άτομα τα οποία τους είναι οικεία, για να εξοικειωθούν και να νιώθουν πιο άνετα στις συναυλίες. Αξιοσημείωτη είναι η απάντηση ενός καθηγητή, ο οποίος ανέφερε πως είναι σημαντικό ο δάσκαλος να καταλάβει πρώτα από που πηγάζει το άγχος, καθώς υπάρχουν πολλοί παράγοντες που το επηρεάζουν, και έπειτα να το αντιμετωπίσει αναλόγως. Συγκεκριμένα ο κ. Δημήτρης περιέγραψε:

Το κάθε παιδί πρέπει να το αντιμετωπίσεις ξεχωριστά. Νομίζω ότι το άγχος σε παραστάσεις και εξετάσεις δεν είναι ένα θέμα που έχει να κάνει αποκλειστικά με τη μουσική. [...] Είναι ένα άγχος που μπορεί να υπάρχει στους ανθρώπους γενικότερα και απλά εξωτερικεύεται στη σκηνή. Τι εννοώ. Άλλος μπορεί να φοβάται την κριτική, οπότε πρέπει να δουλέψεις με το παιδί πάνω σε αυτό. [...] Άλλο παιδί μπορεί να φοβάται τον κόσμο, να έχει κάποιου είδους αγοραφοβία. [...] Ένας άλλος μαθητής μπορεί να έχει ένα άλλο εσωτερικό θέμα ανασφάλειας, όπως ας πούμε να νιώθει ότι δεν είναι ωραίος. Όλα θέλουν διαφορετική αντιμετώπιση. (17/3/2023, 2:17).

Τέλος, όσο αναφορά μια "αποτυχία", δηλαδή την περίπτωση που ο μαθητής παραδείγματος χάριν κάνει κάποια λάθη στη σκηνή ή δεν τα πάει καλά στις εξετάσεις, οι καθηγητές φαίνεται να την αντιμετωπίζουν ανάλογα με τα αίτια που οδήγησαν εκεί. Συγκεκριμένα σε περίπτωση παραδείγματος χάριν που ο μαθητής έκανε κάποιο λάθος λόγω άγχους προσπαθούν να τον ενθαρρύνουν και να του δώσουν να καταλάβει ότι δεν είναι κάτι τόσο σοβαρό. Στην περίπτωση όμως που ο μαθητής δεν τα πήγε καλά επειδή δεν είχε διαβάσει και δεν έδωσε την προσοχή που θα έπρεπε, του εξηγούν ότι πρέπει να είναι πιο συνεπής και του επισημαίνουν την προσοχή στα λάθη του. Δύο από τους καθηγητές αναφέρουν πως δεν αναγνωρίζουν κάτι σαν αποτυχία. Συγκεκριμένα ο κ. Στέφανος είπε:

Δεν υπάρχει αποτυχία ή δεν ορίζεται έτσι, αν παραδείγματος χάριν δεν πάει καλά μια συναυλία μπορεί να το χρησιμοποιήσει σαν μάθημα για τις επόμενες φορές και να γίνει καλύτερος. Και μόνο που κατάφερε και βγήκε στη σκηνή να παίξει είναι μια επιτυχία. (23/3/2023, 35:30).

Οι μαθητές από την πλευρά τους αναφέρουν πως θα ήθελαν οι καθηγητές τους να μην είναι αυστηροί, να τους ενθαρρύνουν αλλά να μην προσποιηθούν ότι όλα πήγαν καλά, να τους εξηγήσουν τα λάθη τους για να προσπαθήσουν να γίνουν καλύτεροι. Συγκεκριμένα η Δάφνη είπε: «Θα ήθελα να μου εξηγήσει ήρεμα τα λάθη που έκανα, να μην μου φωνάζει. Να με ενθαρρύνει.» (27/3/2023, 6:50).

6.1.6. Τα κίνητρα των μαθητών και η όρεξη για μελέτη

Φαίνεται ότι οι λόγοι και τα κίνητρα των μαθητών που τους κάνουν να έχουν όρεξη για να ασχοληθούν με το φλάουτο ποικίλουν. Αρχικά, πολλοί από τους μαθητές ανέφεραν ότι το βασικό τους κίνητρο είναι το να καταφέρουν να παίξουν ένα κομμάτι που τους αρέσει ή που τους φαίνεται δύσκολο. Χαρακτηριστικά είπαν ότι νιώθουν ικανοποίηση όταν τα καταφέρνουν, τους δίνει ευχαρίστηση και έχουν ένα αίσθημα πληρότητας. Αποσπάσματα από τα λεγόμενα των μαθητών παρατίθενται παρακάτω: «Νιώθω μια πληρότητα όταν καταφέρνω να παίξω κάτι έτσι όπως το ακούω. Αν ακούσω κάτι που μου αρέσει θέλω να το παίξω και εγώ.» (Χριστίνα, 30/3/2023, 1:50). Η Νεφέλη πρόσθεσε: «Με κάνει χαρούμενη να παίξω. Ειδικά αν καταφέρω να βγάλω κάτι που με δυσκόλευε νιώθω μεγάλη ευχαρίστηση.» (19/3/2023, 2:45). Αξιοσημείωτα είναι τα κίνητρα δύο μαθητών που σχετίζονται με την ψυχολογία και τα συναισθήματα τους. Ο πρώτος ανέφερε: «[...] Με βοηθάει να εξωτερικεύσω τα συναισθήματα μου. Αν είμαι στεναχωρημένος ας πούμε και δεν θέλω να το δείξω με βοηθάει να παίξω.» (Αλέξανδρος, 2/4/2023, 3:02). Ακόμα, η Ελένη περιέγραψε: «Όταν δεν είμαι ψυχολογικά καλά με βοηθάει να παίξω γιατί με ηρεμεί και ξεχνιέμαι.» (6/4/2023, 2:10).

Ακόμα, φαίνεται πως ισχυρό κίνητρο για τους μαθητές είναι το να παρακολουθούν τους καθηγητές τους να παίζουν σε συναυλίες και ρεσιτάλ. Ο καθηγητής λειτουργεί σαν πρότυπο καθώς θέλουν να του μοιάσουν και να γίνουν καλύτεροι. Η Δάφνη μας περιέγραψε: «Μου αρέσει πολύ να τον βλέπω να παίζει. Θέλω να γίνω σαν αυτόν, να παίζω τόσο δύσκολα κομμάτια. Θέλω να προσπαθήσω περισσότερο όταν τον βλέπω.» (27/3/2023, 17:30). Επίσης, οι συμμετέχοντες μαθητές ισχυρίστηκαν πως το να είναι ο ίδιος ο καθηγητής συνεπής, οργανωμένος και να προσπαθεί συνεχώς να εξελίσσεται και να γίνεται καλύτερος λειτουργεί ως πρότυπο και τους δίνει όρεξη και κίνητρο να γίνονται καλύτεροι. Εκτός από το να

λειτουργεί ως πρότυπο, ο καθηγητής φαίνεται να διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό την όρεξη του μαθητή για διάβασμα, για μάθημα και ενασχόληση με το όργανο. Μεγάλο ρόλο παίζουν τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του και ο τρόπος που διαμορφώνει το μάθημα, όπως αναφέρθηκε και σε παραπάνω θεματική ενότητα. Καθώς το μάθημα είναι ατομικό η συμπεριφορά του καθηγητή, ο τρόπος που διαχειρίζεται κάποιες καταστάσεις και η σχέση που έχει αναπτύξει με τον κάθε μαθητή φαίνεται να παίζουν σημαντικό ρόλο. Συγκεκριμένα μια μαθήτρια ανέφερε:

Έχω όρεξη να πάω στο μάθημα για να δω και τον καθηγητή μου, να του πω τα νέα μου και αυτός τα δικά του. Ξέρω ότι ακόμα και αν δεν έχω διαβάσει, αν του εξηγήσω θα καταλάβει και θα με ενθαρρύνει να συνεχίσω, αλλά δεν θα μου φωνάξει, πολλές φορές μου υπενθυμίζει τους στόχους μου. Αλλά καταλαβαίνει όταν έχω μια κακή μέρα ας πούμε, ε και μετά από τόσα χρόνια που κάνουμε μαζί υπάρχει μια συνεννόηση και όλο αυτό μου δίνει κίνητρο να συνεχίσω, από το να είχα ένα απρόσωπο καθηγητή ας πούμε. (Νεφέλη, 19/3/2023, 3:04)

Τέλος, όπως έγινε εκτενής αναφορά και στην παραπάνω θεματική από τους συμμετέχοντες δασκάλους και μαθητές, ένας από τους βασικούς λόγους που κάνει το παιδί να έχει όρεξη για μελέτη και για μάθημα και του δίνει κίνητρο είναι η σχέση του με τον καθηγητή.

6.2. Ευρήματα – Αποτελέσματα

Συνοψίζοντας τα ευρήματα, η πρώτη θεματική έκανε λόγο για τους παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν το άτομο στην επιλογή ενός μουσικού οργάνου. Φάνηκε λοιπόν πως οι περισσότεροι συμμετέχοντες επηρεάστηκαν από τα φυσικά χαρακτηριστικά του οργάνου. Δηλαδή τον ήχο, τη χροιά, την εμφάνιση και τον τρόπο που παίζεται το όργανο. Επίσης σημαντικός φάνηκε να είναι ο ρόλος της οικογένειας. Είτε γιατί οι ίδιοι οι γονείς επέλεξαν το μουσικό όργανο για τα παιδιά τους είτε γιατί τα παιδιά επηρεάστηκαν στην επιλογή τους από τη σχέση τους με την οικογένειά τους. Ακόμα, επιρροή άσκησαν σε μερικά άτομα και κάποιες διάσημες μπάντες. Επίσης, οι καθηγητές και οι φίλοι - συμμαθητές έπαιξαν ρόλο στην επιλογή του οργάνου για κάποιους από τους συμμετέχοντες.

Η δεύτερη θεματική αφορούσε τον ρόλο της σχέσης μαθητή - καθηγητή στην πρόοδο του μαθητή και της μαθησιακής διαδικασίας. Όλοι οι συμμετέχοντες ανεξαιρέτως έκαναν λόγο για τον καθοριστικό ρόλο της σχέσης αυτής. Όλοι οι μαθητές μίλησαν για το πόσο επηρεάζεται η όρεξη τους για μάθημα και για διάβασμα από τη σχέση τους με τον καθηγητή. Τα παιδιά πρέπει να νιώθουν άνετα στο μάθημα και ο καθηγητής να μπορεί να τα εμπνεύσει θετικά. Ο καθηγητής πρέπει να αποτελεί πρότυπο για τον μαθητή και να νοιάζεται για αυτόν. Ακόμα, κάποιοι από τους συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στις εμπειρίες τους όπου μια κακή σχέση με καθηγητή έφερε αρκετά αρνητικά αποτελέσματα. Τέλος, ειπώθηκε πως τα πρώτα χρόνια της διδασκαλίας καλό είναι να υπάρχει μια πιο τυπική σχέση για να γίνονται διακριτοί οι ρόλοι.

Στην τρίτη θεματική οι συμμετέχοντες μαθητές και καθηγητές περιέγραψαν τα χαρακτηριστικά που θεωρούν ότι θα έπρεπε να έχει ένας ιδανικός καθηγητής Φλάουτου. Η πλειοψηφία των μαθητών έκανε λόγο για χαρακτηριστικά τα οποία σχετίζονται με τον χαρακτήρα του καθηγητή (ήρεμος, προσιτός, υπομονετικός, ευγενικός κ.λπ.) και όχι τόσο στις γνώσεις του πάνω στο αντικείμενο και τις εκτελεστικές του ικανότητες. Βέβαια όσο το επίπεδο των μαθητών ανεβαίνει, αναφέρουν ότι τα γνωστικά χαρακτηριστικά του καθηγητή φαίνεται να είναι το ίδιο σημαντικά με τις υπόλοιπες αρετές του. Οι καθηγητές από την πλευρά τους επιβεβαιώνουν ότι στις μικρότερες ηλικίες δεν χρειάζονται τόσο οι εκτελεστικές δυνατότητες και οι γνώσεις πάνω στο αντικείμενο όσο το να είναι ο δάσκαλος ένας καλός παιδαγωγός. Σε μεγαλύτερες τάξεις όμως ο καθηγητής χρειάζεται να έχει επαρκείς γνώσεις πάνω στο όργανο για να μπορεί να ανταπεξέλθει στις δυσκολίες του επιπέδου. Τέλος, η

επιρροή που μπορεί να ασκεί ένας καθηγητής στο μαθητή του φαίνεται να είναι σημαντική, καθώς το μάθημα του μουσικού οργάνου είναι ατομικό και ο δάσκαλος περνάει σίγουρα μια ώρα την εβδομάδα με το παιδί, όπου μπορεί να το επηρεάσει εκτός της διδασκαλίας και στον χαρακτήρα του και στην προσωπικότητα του.

Στην τέταρτη θεματική ενότητα συζητήθηκαν οι διδακτικές προσεγγίσεις του φλάουτου και ο τρόπος που οι καθηγητές διαμορφώνουν το μάθημα. Όλοι οι καθηγητές περιέγραψαν πως οργανώνουν το μάθημα με βάση τον μαθητή, την ηλικία του, τις δυσκολίες, τις ανάγκες και τα θέλω του. Επίσης κάνουν αρκετή χρήση της μίμησης, δίνουν μεγάλη σημασία στο ζέσταμα και μερικοί από τους καθηγητές ανέφεραν πως βάζουν τους μαθητές να παίζουν σε σύνολα. Ακόμα, όσο αναφορά την επιλογή του ρεπερτορίου σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες είπαν πως οι μαθητές επιλέγουν μαζί με τους καθηγητές τα κομμάτια αλλά με κάποια όρια. Τέλος οι καθηγητές έκαναν λόγο για κάποιους από τους στόχους που έχουν μέσω της διδασκαλίας του φλάουτου, με βασικό το να καλλιεργήσουν στους μαθητές την αγάπη τους για τη μουσική.

Η πέμπτη θεματική ενότητα αφορούσε το άγχος των μαθητών, την αντιμετώπιση του και την διαχείριση μίας τυχόν αποτυχίας. Όλοι οι μαθητές έκαναν λόγο για την ύπαρξη άγχους σε εξετάσεις και παραστάσεις. Βέβαια οι περισσότεροι αναφέρουν πως με τα χρόνια και μετά από αρκετή έκθεση σε κοινό μπορούν να το διαχειριστούν πιο εύκολα. Η πλειοψηφία των καθηγητών είπαν πως προσπαθούν να ενθαρρύνουν τους μαθητές απομυθοποιώντας τις παραστάσεις – εξετάσεις. Σχετικά με την αντιμετώπιση μιας αποτυχίας των μαθητών οι καθηγητές φαίνεται να την διαχειρίζονται ανάλογα με τα αίτια που οδήγησαν σε αυτή. Οι μαθητές από την πλευρά τους αναφέρουν πως θα ήθελαν οι καθηγητές να τους ενθαρρύνουν αλλά να τους επισημάνουν τα λάθη τους για να γίνουν καλύτεροι.

Στην έκτη θεματική ενότητα οι μαθητές περιέγραψαν τα κίνητρα και τους λόγους που τους κάνουν να έχουν όρεξη για να μελετήσουν και να ασχοληθούν με το φλάουτο. Συγκεκριμένα έκαναν λόγο για την ικανοποίηση και την πληρότητα που νιώθουν όταν καταφέρνουν να παίξουν κάτι δύσκολο. Ακόμα αναφέρθηκαν στα συναισθήματα τους μέσα από την εκτέλεση του οργάνου. Επίσης φαίνεται πως η ακρόαση των καθηγητών τους σε συναυλίες τους δίνει κίνητρο για να γίνουν καλύτεροι. Όπως και η ίδια η σχέση τους με τον καθηγητή τους δημιουργεί όρεξη για να συνεχίσουν.

6.3. Συζήτηση και Συμπεράσματα

Η μελέτη αυτή είχε ως στόχο τη διερεύνηση της σχέσης μαθητή - δασκάλου και την επίδραση της στην πρόοδο του μαθητή και της μαθησιακής διαδικασίας. Ακόμα εξετάστηκαν τα χαρακτηριστικά ενός ιδανικού δασκάλου, τα κριτήρια με τα οποία οι μουσικοί επέλεξαν το φλάουτο και έγινε η ανάλυση των διδακτικών προσεγγίσεων για μια αποτελεσματική διδασκαλία του Φλάουτου. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, όσο αναφορά την επιλογή του μουσικού οργάνου βασικό ρόλο φαίνεται να παίζουν τα εξής: τα φυσικά χαρακτηριστικά, δηλαδή η εμφάνιση του οργάνου, το μέγεθος, το υλικό, η ποιότητα του ήχου και η χροιά του. Επίσης σημαντική επιρροή φαίνεται να έχουν η οικογένεια, οι συνομήλικοι - φίλοι και οι καθηγητές. (Graham, 2005) Τα λεγόμενα όλων των συμμετεχόντων της μελέτης συμφωνούν με τη βιβλιογραφία.

Όλοι οι συμμετέχοντες ανεξαιρέτως έκαναν λόγο για τον καθοριστικό ρόλο της σχέσης μαθητή - καθηγητή στην πρόοδο της διδασκαλίας. Οι μαθητές μίλησαν για το πόσο επηρεάζεται η όρεξη τους για μάθημα και για διάβασμα από τη σχέση τους με το δάσκαλο του οργάνου. Οι αναφορές αυτές έρχονται σε συμφωνία με τη σχετική βιβλιογραφία (Davidson, Moore, Sloboda & Howe, 1998· Creech & Hallam, 2011).

Όσο αναφορά τα χαρακτηριστικά ενός ιδανικού καθηγητή και πως αυτός επηρεάζει τη διδασκαλία οι συμμετέχοντες στην έρευνα τόνισαν πως ο δάσκαλος παίζει σημαντικό ρόλο στην όρεξη του παιδιού ώστε να ασχοληθεί με το όργανο. Έκαναν λόγο για κάποια βασικά χαρακτηριστικά που θεωρούν θεμελιώδη για έναν ιδανικό δάσκαλο, όπως: ηρεμία, υπομονή, ευγένεια, όρεξη, φαντασία, να είναι σωστός παιδαγωγός κ.α. Η βιβλιογραφία φαίνεται να συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό με τα λεγόμενα αυτά (Grant & Drafall, 1991· Hare, 1993). Ακόμα, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία στα πρώτα στάδια της μουσικής οι δάσκαλοι είναι πολύ σημαντικό να έχουν κάποιες προσωπικές αρετές όπως: φιλικότητα, ηρεμία, ενθάρρυνση κ.α., ενώ σε καθηγητές μεγαλύτερων τάξεων φαίνεται πως είναι πιο σημαντικές οι γνώσεις πάνω στο αντικείμενο και οι επαγγελματικές ιδιότητες τους (Davidson, Moore, Sloboda & Howe, 1998). Οι συμμετέχοντες στην έρευνα συμφωνούν με τα λεγόμενα της βιβλιογραφίας.

Σχετικά με τις διδακτικές προσεγγίσεις του φλάουτου η βιβλιογραφία αναφέρει ότι σημαντικό ρόλο παίζει το σωστό ζέσταμα με σωστή στάση, μεγάλες νότες, κλίμακες, η καθημερινή εξάσκηση, οι σωστές αναπνοές κ.α. (Orr, 2005). Ακόμα, υπογραμμίζει τη

σημασία που έχει η προσέγγιση της διδασκαλίας με βάση τις ανάγκες την προσωπικότητα και τους στόχους κάθε μαθητή (Boyadjieva - Valeva, 2019) Σημαντικό είναι επίσης μέσα από τη διδασκαλία του φλάουτου οι μαθητές να μάθουν να εκφράζονται δίνοντας έμφαση στη μουσικότητα (Wye, 2014). Τα λεγόμενα των συμμετεχόντων συμφωνούν με τη βιβλιογραφία.

Όσο αναφορά το άγχος των μαθητών σε παραστάσεις και εξετάσεις όλοι οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι είναι φυσιολογικό να υπάρχει. Η βιβλιογραφία συμφωνεί με αυτό και τονίζει τον ζωτικό ρόλο που έχει ο δάσκαλος στο να βοηθήσει στη διαχείριση αυτού του άγχους. Συγκεκριμένα αναφέρεται σε διάφορες στρατηγικές που χρησιμοποιούν, όπως είναι η δημιουργία μιας θετικής ατμόσφαιρας απομυθοποιώντας τα λάθη και τις εξετάσεις, συχνά κάνουν ασκήσεις χαλάρωσης με αναπνοές πριν τις παραστάσεις, οργανώνουν μικρά ρεσιτάλ με οικεία πρόσωπα προς τα παιδιά για να συνηθίσουν και να είναι πιο άνετα στις παραστάσεις κ.ά..

Εν κατακλείδι, μπορεί να ειπωθεί πως τα αποτελέσματα της μελέτης έρχονται σε συμφωνία με το μεγαλύτερο μέρος της βιβλιογραφίας.

6.4. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Μερικά νέα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν προκύψει είναι τα παρακάτω: Ποιοι είναι οι παράγοντες που επηρεάζουν τη σχέση μαθητή καθηγητή; Ποιος ο ρόλος της οικογένειας στην πρόοδο του μαθητή στο μουσικό όργανο; Η έρευνα γύρω από αυτά τα ερωτήματα θα βοηθούσε να αποκτήσουμε περισσότερες γνώσεις πάνω στους παράγοντες που επηρεάζουν την σχέση καθηγητή μαθητή και την πρόοδο του δεύτερου. Επίσης, η συγκεκριμένη έρευνα θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί σε μουσικά σχολεία, φιλαρμονικές και μουσικές σχολές για μια πιο σφαιρική εικόνα των πραγμάτων. Τέλος, η επανάληψη της παρούσας μελέτης με τη συμμετοχή ωδιδών και από άλλα μέρη της Ελλάδας αλλά και με μεγαλύτερο δείγμα καθηγητών και μαθητών θα έδινε σίγουρα περισσότερα και πιο αξιόπιστα αποτελέσματα καθώς το δείγμα της παρούσας έρευνας είναι αρκετά μικρό και δεν είναι αρκετό ώστε να μπορούμε να έχουμε γενίκευση των αποτελεσμάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Boyadjieva V. R. (2019). *Contemporary Approaches to Flute Teaching*, Academic forum integral music theory.
- Brand, M. (1985). Research in Music Teacher Effectiveness. Applications of Research in Music Education, *Journal of Music Teaching and Learning*, 3(4), 364 – 381. <https://doi.org/10.1177/875512338500300204>
- Brophy, J. E., & Good, T. L. (1986). *Teacher Behavior and Student Achievement*. In M. C. Wittrock (Ed.), *Handbook of Research on Teaching*.
- Bryman, A. (2017). *Μέθοδοι Κοινωνικής Έρευνας*. (Α. Αϊδίνης, μτφ.). Gutenberg.
- Conway, C. (2000). Gender and Musical Instrument Choice: A Phenomenological Investigation. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 146, 1 – 17.
- Crowe, L. B. (2010). Relationships Between Gender and Musical Instrument Selection in Middle School Band Students. *Degree of Master of Music University of Florida*.
- Creech, A., & Hallam, S. (2006). *Performance Anxiety Amongst Undergraduate Popular Music Students*.
- Creech, A., Hodges, D. A., & Hallam, S. (Eds.). (2021). *Routledge International Handbook of Music Psychology in Education and the Community* (1st ed.). New York, NY: Routledge.
- Davidson, J. W., & Borthwick, S. J. (2002). Family dynamics and family scripts: A case study of musical development. *Psychology of Music*, 30(1), 121–136. <https://doi.org/10.1177/0305735602301009>
- Davidson, J. W., Moore, D. G., Sloboda, J. A., & Howe, M. J. A. (1998). Characteristics of Music Teachers and the Progress of Young Instrumentalist. *Journal of Research in Music Education*, 46(1), 141 – 160.
- Delzell, K. J., & Leppla, A. D. (1992). Gender Association of Musical Instruments and Preferences of Fourth – Grade Students for Selected Instruments. *Journal of Research in Music Education*, 40(2), 93 – 103 <https://doi.org/10.2307/3345559>
- Flowers, P. (1986). Talking about music: Interviews with children. *Paper presented at the annual convention of the National Association for Music Therapy*, Chicago, IL
- Fortney, M. P., Boyle, D. J., & DeCarbo, J. N. (1993). A Study of Middle School Band Students' Instrument Choices. *Journal of Research in Music Education*, 41(1), 28 – 39. <https://doi.org/10.2307/3345477>

- Goe, L., Bell, C., & Little, O. (2008). *Approaches to Evaluating Teacher Effectiveness: A Research Synthesis*. Washington, DC: National Comprehensive Center for Teacher Quality.
- Gouzouasis, P., & Ihnatovych, D. (2017), The Dissonant Duet: An Autoethnography of a Music Teacher-Student Relationship, *Journal of the Canadian Association for Curriculum Studies*, 40(1), 15–21
- Graham, J. B. (2005). Relationships Among Instrument Choices, Instrument Transfer, Subject Sex, and Gender-Stereotypes in Instrumental Music. *Doctor of Music Education, Indiana University*, UMI Number: 3298144
- Grant, J. W., & Drafall, K. E. (1991). Teacher Effectiveness Research: A Review and Comparison. *Bulletin of the Council for Research in music Education*, 108, 31 – 48
- Hallam, S. Rogers, L., & Creech, A. (2008). Gender Differences in Musical Instrument Choice. *International Journal of Music Education*, 26(1), 7 – 19.
<https://doi.org/10.1177/0255761407085646>
- Hare, W. (1993). *What Makes a Good Teacher: Reflections on some Characteristics Central to the Educational Enterprise*. Althouse Press, London, Ont
- Howe, M., & Sloboda, J. (1991). Young Musicians' Accounts of Significant Influences in their Early Lives. 2. Teachers, Practising and Performing. *British Journal of Music Education*, 8(1), 53-63.
<https://doi.org/10.1017/S0265051700008068>
- Hyden, J. M. (1980). *Musical style and instrument preferences as correlates of personality variables*, Doctoral dissertation, Texas A & M University.
- Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας: Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση*. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Kemp, A. E. (1996). *The musical temperament: Psychology and personality of musicians*, Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198523628.001.0001>
- Kuhlman, L. C. (2005). The Influence of Timbre and Other Factors on the Instrument Choices of Beginning Band Students. *Contribution to the Music Education*, 32(1), 33 – 44.
- Leblanc, A. (1982). An Interactive theory of Music preference. *Journal of Music Therapy*, 19(1), 28 – 45. <https://doi.org/10.1093/jmt/19.1.28>
- Leung, B. W., & Wong, P. W. Y. (2005). Matching Music Teacher' s Self Conception with Students' Perception on Teaching Effectiveness on an Unfavorable Secondary Classroom Context. *Revista Electrónica de Investigación en Educación Musical*, 2(1), 1 – 12.

MacKenzie, C. G. (1991). Starting to learn to play a musical instrument: A study of boys' and girls' motivational criteria. *British Journal of Music Education*, 8(1), 15 – 20. <https://doi.org/10.1017/S0265051700008032>

Miksza, P., & Tan, L. (2015). Predicting Collegiate Wind Players' Practice Efficiency, Flow, and Self-Regulation: An Efficacy for Self-Regulation: An Exploratory Study of Relationships Between Teachers' Instruction and Students' Practicing. *Journal of Research in Music Education*, 63(2), 162– 179. <https://doi.org/10.1177/0022429415583474>

Murphy, E. (2012). *“Early flute pedagogy: The utilization of alternative types of flutes for young children”*, Doctoral dissertation, James Madison University

Orr E. G. (2005). *Teaching the Piccolo: A Survey of Selected College Flute Teachers*, Dr. Deborah A. Egekvist, Doctoral dissertation, University of North Carolina.

Papageorgi, I., Creech, A., & Welch, G. (2013). Perceived performance anxiety in advanced musicians specializing in different musical genres. *Psychology of Music*, 41(1), 18–41 <https://doi.org/10.1177/0305735611408995>

Saldana, J. (2015). *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. Newcastle upon Tyne: Sage., Scientific research an academic publisher, cond edition.

Taylor, M. D. (2009). Support Structures Contributing to Instrument Choice and Achievement among Texas All – State Male Flutist. *Bulletin of Council for Research in Music Education*, 179, 45 – 60

Troman, G. (1996). Models of the ‘good’ teacher: Defining and Redefining Teacher Quality. In P. Woods (ed): *Contemporary issues in teaching and learning*, 20 – 37, London, Routledge.

Veldman, I., Tartwijk, J.V., Brekelmans, M., & Wubbels, T. (2013). Job satisfaction and teacher–student relationships across the teaching career: Four case studies, *Teaching and Teacher Education: An International Journal of Research and Studies*, 32, 55-65.

Williamon, A., & Valentine, E. (2000). Performance Anxiety Among Music Students: A Literature Review, *Journal of Science and Medicine in Sport*, 8(1), 32

Wye, T. (2014). *Practice Book for the Flute*, Books 1-6, Hal Leonard Europe Limited

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Α

Ερωτήσεις συνεντεύξεων

Ομάδα Ερωτήσεων Α. Μαθητές

1. Τι ηλικία έχεις;
2. Πόσα χρόνια παίζεις φλάουτο;
3. Γιατί επέλεξες αυτό το όργανο;
4. Τι είναι αυτό που σε κάνει να έχεις όρεξη να μελετήσεις φλάουτο;
5. Έχεις άγχος πριν τις παραστάσεις και τις εξετάσεις;
6. Με ποιούς τρόπους σε βοηθάει ο καθηγητής σου να αντιμετωπίσεις αυτό το άγχος;
7. Πώς θα ήθελες να διαχειριστεί ο δάσκαλος σου μια αποτυχία σου;
8. Πώς θα ήταν ο ιδανικός δάσκαλος για εσένα;
9. Ποια η σχέση σου με το δάσκαλο σου στο φλάουτο;
10. Πιστεύεις πως η σχέση σου μαζί του επηρεάζει την πρόοδο σου στο φλάουτο;
11. Ποια χαρακτηριστικά του καθηγητή σου σε εμπνέουν στο να γίνεις καλύτερος/η στο φλάουτο;
12. Πώς γίνεται η επιλογή των έργων που παίζεις; Υπάρχουν περιπτώσεις που προτείνεις εσύ κάποιο έργο που σου αρέσει;
13. Το νέο ρεπερτόριο πώς διδάσκεται;
14. Πώς επιδρά το αν έχεις παρακολουθήσει το δάσκαλο σου σε συναυλίες ή ρεσιτάλ;

Ομάδα Ερωτήσεων Β. Καθηγητές- Δάσκαλοι

1. Πόσα χρόνια διδάσκετε φλάουτο στο ωδείο;
2. Τι σας οδήγησε στο να διαλέξετε αυτό το μουσικό όργανο;
3. Πιστεύετε πως η σχέση ανάμεσα στον μαθητή και τον καθηγητή επηρεάζει την πρόοδο του μαθητή στο όργανο;
4. Πώς αντιμετωπίζετε το άγχος του μαθητή που μπορεί να υπάρχει κατά τη διάρκεια των εξετάσεων και των παραστάσεων;
5. Σε περίπτωση που δημιουργηθούν κάποια προβλήματα στη σχέση σας με κάποιο μαθητή πώς το αντιμετωπίζετε;
6. Τι μεθόδους διδασκαλίας ακολουθείτε για το μάθημα;
7. Ποια πιστεύετε πως είναι τα χαρακτηριστικά ενός ιδανικού καθηγητή φλάουτου;
8. Θεωρείτε πως οι δικές σας ικανότητες και γνώσεις στο όργανο παίζουν ρόλο στην αποτελεσματικότητα του μαθητή;
9. Λαμβάνετε υπόψη σας τις προτιμήσεις και τους προβληματισμούς των μαθητών σας για τη διαμόρφωση του μαθήματος (Θα μπορούσατε να αναφερθείτε σε μερικά παραδείγματα;)
10. Πιστεύετε πως η αυστηρότητα και η κριτική πρέπει να υπάρχουν στη διδασκαλία; Και αν ναι γιατί;
11. Πόσο σημαντική θεωρείται πως είναι η επιρροή που ασκείτε στους μαθητές σας;
12. Πώς διαχειρίζεστε μια αποτυχία των μαθητών σας;
13. Μπορείτε να αναφέρετε κάποιους από τους στόχους σας μέσα από τη διδασκαλία του φλάουτου;

